

”Smaa Optegnelser fra Børnenes daglige Liv”

En dagbog ført 1888–1913 af Hedevig Andersen, Thisted.

Præsenteret af

Ole Juul Jensen og Steffen Kjærulff

(efterkommere af Hedevig og A. Chr. Andersen)

”Smaa Optegnelser fra Børnenes daglige Liv”

En dagbog ført 1888-1913 af Hedevig Andersen, Thisted

præsenteret af

Ole Juul Jensen og Steffen Kjærulff

1. udgave december 2015

Indhold

1. Indledning	6
2. “Smaa Optegnelser fra Børnenes Daglige Liv”	8
3. Biografi, Hedevig	51
4. Biografi, Anders Christian	52
5. Lidt om hvordan det gik de 7 børn?	55
6. Baggrundsinformationer	65
7. Noter til illustrationerne	70

Fig.1. Tidlige fotos af Anders Chr. og Hedevig (år 1885?)

Marie Christine Hedevig Andersen (1859-1930), født Evers, var gift med kunstmaler og skolelærer Anders Christian Andersen (1859-1911). Parret boede i Thisted og fik 7 børn.

Fotoet på forsiden angives at være fra ca. 1904. Vi antager at dét årstal er rigtigt og præsenterer her hele den store familie:

Anders Chr. (1859-1911) 45 år

Hedevig (1859-1930) 45 år

Henny (1887-1921) 16 år

Johanne (1888-1980) 15 år

Axel

(1889-1969)

14 år

Gerda

(1893-1975)

11 år

Charles

(1895-1965)

8 år .

Ingeborg

(1896-1977)

7 år

Fanny

(1899-1992)

4 år

Ima Oplegnelsen
fra
Børnernes daglige Liv.

Oplegnelsen
om
min lille elskede
førstefødte
Henri Margrethe. 1887.
Johanne født 1888
Astrid Hjørnsholm 1889
Gudde Marie Andersen 1893
Charles Henrik --- 1895
Engelborg --- 1896
Fanny Helene --- 1899

1. Indledning

Dette lille skrift præsenterer en dagbog, ført af min oldemor, Hedevig Andersen, over en 25 års periode fra 1888 til 1913. Dagbogen, som Hedevig kaldte "Smaa Optegnelser fra Børnenes daglige Liv", består af ca. 72 håndskrevne sider og originalen befinder sig i Thisted Lokalhistoriske Arkiv, hvortil den i 2008 blev indleveret af Jens Ring, der ligesom jeg er efterkommer af Hedevig. Efter at én af medarbejderne på arkivet, Jytte Gehrke, havde været så venlig at finde dagbogen frem fra arkivets fjernlager, affotograferede jeg manuskriptet med digitalkamera, og kan hermed delagtiggøre andre interesserede i indholdet.

Hedevig blev født i Hamborg i 1859 af danske forældre og flyttede i sin barndom til Danmark. I hele den omtalte 25 års periode, hvor optegnelserne blev skrevet, boede familien i Thisted. Hedevig var gift med min oldefar, Anders Christian Andersen (ACA), der var kunstmaler, skolelærer m.m., og født d. 19. aug. 1859 i Bustrup Mølle, i Salling, vest for Skive. Han døde d. 15. sept. 1911 på Rigshospitalet i København. Hedevig blev boende i Thisted til sin død i 1930. Familiens femte barn, Charles Henrik Andersen, var min farfar.

Hedevigs skrift er til tider svær at tyde, så jeg har skrevet det hele rent ved hjælp af kraftig forstørrelse af de digitale billeder. Efter Steffen Kjærulffs omhyggelige korrekturlæsning er der kun få steder tilbage, hvor man kan være i tvivl, men det er trods alt en håndskreven dagbog, vi har med at gøre. Kun på et enkelt punkt har vi valgt at redigere Hedevigs angivelser, nemlig henvisningerne til de bibelske skriftsteder, der tydeligvis var en del af familiens hverdag, og hvor nogle af Hedevigs angivelser er uklare. Vi har ændret henvisningene til det gængse format, som er f.eks. Matt. 11:28 (= kapitel 11, vers 28), og det skulle dermed være lettere for læseren at slå efter i Bibelen, - hvor man så vil bemærke, at Hedevig brugte en langt tidligere Bibeloversættelse, der sprogligt afviger fra den vi bruger i dag.

Da Steffen og jeg på nuværende tidspunkt ikke ser os i stand til at forsyne Hedevids dagbogsnotater med fyldestgørende kommentarer (af hvilke man jo som ivrig slægtsforsker kunne tænke sig mange), har vi stort set valgt af afstå fra dette. Men måske vil vi på et senere tidspunkt kunne fremlægge yderligere oplysninger til en udvidet forståelse af familien Andersens historie.

Efter Hedevids dagbog følger i afsnit 3 og 4 to korte biografier om hhv. Hedevid og Anders Christian, og i afsnit 5 fortæller vi så lidt om, hvorledes det videre gik de 7 børn. I afsnit 6 forklares, hvorledes jeg siden 2010 er kommet i kontakt med flere indtil da ukendte slægtninge, efterkommere af familien Andersen.

Jeg har valgt at illustrere Hedevids optegnelser med Anders Christians malerier og tegninger samt med fotos, der er indsamlet fra forskellige kilder siden 2010. Da vi fik sammenholdt de anvendte fotos med de noter, som vores forfædre har forsynet dem med, samt med børnenes faktiske fødselsdato og -år, opstod en del spørgsmål om billedernes datering. Vi har her givet vores bedste bud og tilføjet en del noter om illustrationerne i bogens afsnit 7.

Stor tak til Steffen, der har assisteret med layout, redigering og korrekturlæsning, og til Jens Ring, hvis årvågne gennemlæsning afslørede endnu et par småfejl.

Fredensborg d. 17. december 2015
Ole Juul Jensen

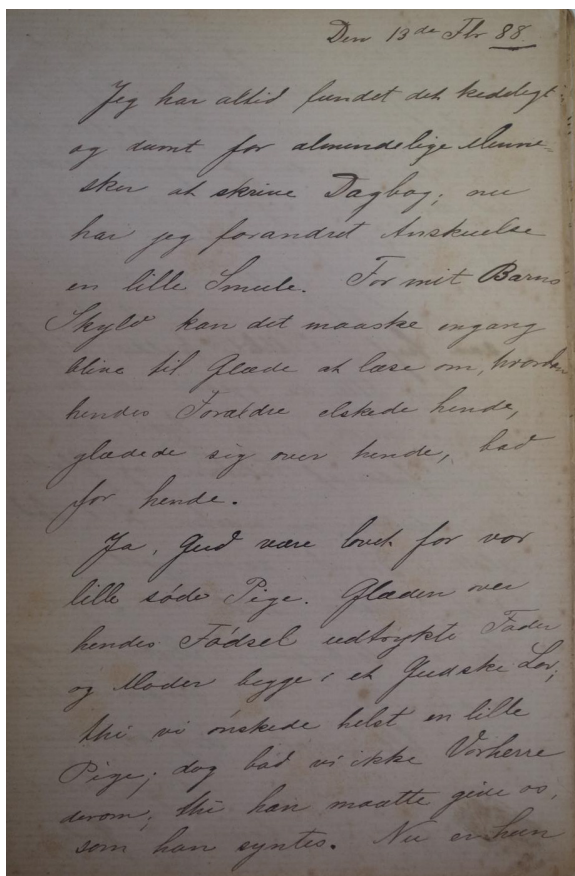
Det har været en fornøjelse at deltage i udarbejdelsen af denne bog. Oles utrættelige og energiske søgen efter ethvert spor af vores familie er desuden til stor inspiration for den forskning jeg selv er i gang med vedrørende min mormor og morfar, Henny og Wilhelm Brinkmann. (Se sidst i afsnit 6).

Nørrebro d. 17. december 2015
Steffen Kjærulff

2. "Smaa Optegnelser fra Børnenes Daglige Liv"

Den 13 Febr. 1888

Jeg har altid fundet det kedeligt og dumt for almindelige Mennesker at skrive Dagbog; nu har jeg forandret Anskuelse en lille Smule. For mit Barns Skyld kan det måske engang blive til Glæde at læse om hvordan hendes Forældre elskede hende, glædede sig over hende, bad for hende. Ja, gud love lovet for vor lille søde Pige.

Den 13de Febr. 88

Jeg har altid fundet det kedeligt
og dumt for almindelige Mennesker
at skrive Dagbog; nu
har jeg forandret Anskuelse
en lille Smule. For mit Barns
Skyld kan det maaske engang
blive til Glæde at læse om, hvordan
hendes Forældre elskede hende,
glædede sig over hende, bad
for hende.

Ja, gud være barm for vor
lille søde Pige. Glæden over
hendes Fødsel udbyggede Fæder
og Moder begge i et Gudstæke Løb,
thi vi ønskede meget en lille
Pige; dog bad vi ikke Vorherre
derom, thi han maatte give os,
som han syntes. Nu er hun

Fig.2. Hedevids første notater.

(Forsiden og introduktionen ses på side 4)

Tittelit kalder vi hende, og hun titter da ogsaa så henrivende paa os med et Par lyse, spillende Øjne, fulde af Solskin og Glæde. Hun drikker nu næsten 2 Pt. sød Mælk i Døgnet, sover godt om Natten, næsten intet om Dagen. Her er mæslinger i byen, Glæden over hendes Fødsel udtrykte Fader og Moder begge i et Gud ske lov; thi vi ønskede helst en lille Pige; dog bad vi ikke Vorherre derom; thi han maatte give os, som han syntes. Nu er hun bleven 7 maaneder og fryder os med sin begyndende Pludren, bababa, mammama, ja for ikke Forældre er der jo ingen Mærkelighed der; Chr. siger ogsaa, at hver Dag bringer nye Glæder, det havde han aldrig troet, han skulde komme til at elske et Barn så højt. mange små børn dø, Vorherre vor lille Skat-dog som han vil, hun har det jo bedst i sit Hjem hos ham, vor Gud og Fader. Ja lykkelige Barn, som har Gud til sin Fader; ja, lykkelige Barnet, som har en saadan Fa'r. Lykkelige Barn som har Jesus til Bro'r o.s.v. Lykkelige Barn, som har Aanden til Pant. Lykkelige Barn, som har Himlen til Hjem, o.s.v. Lykkelige Barn, som må snart komme Hjem. Lykkelige Barn, som faar Kronen til Løn.

Ja skulde vor lille Skat hjem til sin store Broder Jesus, da give Herren os, at kunne synge i vore Hjerter den Sang. Selv længes jeg ofte efter at komme Hjem, men min Opdragelse i Livets Skole skal vel først nu rigtig gaa for sig.

Den 14de Feb

I dag er hun 7 Maaneder. Hun hopper og danser på Armen, vil slet ikke sidde stille.

Den 15,16,17,18, 19

Intet mærkeligt

Den 20.

Hun laa, da hun skulde vaskes, og sprællede på mit Skjød, som sædvanlig, men pludselig siger hun (det var lang Tid siden, hun havde faaet noget til Livets Ophold) Mammam. Derefter efter gentagne opfordringer "Far". Vi er henrykte og se naturligvis som alle Forældre et lille Vidunderbarn i hende.

*Fig.3. Hede Vig,
oliemaleri af ACA,
årstal ukendt.*

Og ere de smaa ikke Vidunderbørn, jo så hurtige fremskridt de gjøre, Sjælen hos dem ligesom vaagner for hver Dag. Tak Gud ske Lov – der er intet frydefuldere, synes jeg, end naar Chr. og jeg staar ved hendes lille Vugge og se paa det lille søde Væsen, der pludrer, og spræller med armene, og stikker de smaa Pusselanker over Dynen. Et barn – ingen, der ikke har haft et, kan forstaa den rene Glæde, den reneste, jeg ved, næst efter Glæden i vor Herre Jesus, der betager én ved Synet af saadan lille én. Mand og Hustru, naar de da ere Guds Børn, kunne staa ved deres Barns Vugge besjælede af den inderligste, mest harmoniske Kjærlighedsfølelse for Gud og hinanden Ja, Tak, Tak, Fader! for vor Skat! lad hende blive os til velsignelse, og vi hende; lad hende aldrig, aldrig slippe dig. Tak for hver Dag, du lader hende leve, og hun trives, ja, Tak for alt i vor Herres Jesus Navn. Men hvad enten hun lever eller dør, lad hende være din.

Den 5te Marts

Henny Margrethe var syg, dog kun et Par Dage, vi troede, det skulle blive Mæslinger – Gid hun dog aldrig maa komme til at ligne sin Moder i Heftighed, maatte denne blot forsvinde af min Sjæl; men se hvorledes tager min Mand det. Vi læste igaar, at Manden skal elske sin Hustru som (Kristus Menigheden) det vil sige, være taalmodig, overbærende, trøstende ja, saaledes har han vist sig med mig og sænket gloende Kul paa mit Hoved, spurgt, om jeg endnu er vred, skjøndt det er ham, der maatte være vred paa mig, saadan som jeg var mod ham. Gid du aldrig, Henny, maatte komme til at rødme over dig selv.

Den 1ste April Paaskedag.

Hennygrethe er paa en Maade ogsaa Gjenopstanden; i 8 Dage har nu været syg med Hoste og Opkastning. Pulver, varm Olie på Brystet er den eneste Medicin, jeg skriver det op her for at man bedre kan huske det til en anden Gang. Hun ler og pludrer, men er ikke længer den rødmossede HM; fin og hvid. Endnu i Aften hostede hun en Del, da hun laa i sin lille Vugge.

9ende maj

Gaar godt fremad, holder af at spadserere paa Gulvet. Kan staa alene med en Stol. Bestandig vil hun tages Hensyn til, og det er saa kjedeligt; især naar jeg som i disse Tider bestandig gaar med Hovedpine. Hvorfor monstro er din Moder ikke glad og taknemmelig, lille Pige ! Er det den Smule Hovedpine? Ja, utak nemlig er hun mod Gud, der har gjort alt vel. Nej, det er nok Skuffelsen med din Faders Billede, der ikke blev antagen paa den store nordiske Udstilling, der gjør mig mod i Hu. Dog- jeg trænger til at ydmyges.

Den 4de Sptbr 88

Henny M. er nu snart 14 Maaneder gammel; længe har jeg intet skrevet. Nu har hun været paa sin første Rejse i Ferien. Det var ikke fornøjeligt, hverken for hende eller mig; hun var gnaven for Tænder, hvoraf hun fik 5, og jeg kunde ikke taale at bære hende; hun vilde ikke være hos andre end mig. Men nu vi atter er hjemme i vor egen, lille Rede er hun bleven sød, kan snart gaa ene, pludren med sig selv og er til stor Fornøjelse for hendes Fader, der nu tager sig mere af hende, end naar hun er gnaven.

Den 1ste Sptbr tog jeg Flasken fra hende; det gik udmærket, idet jeg lod hende beholde Guttaperka fnoppen, som jeg syede sammen ; den 3die tog jeg dog ogsaa den fra hende, og det lader til, at ogsaa skal gaa uden videre Vrøvl. Det er dejligt, og saa tør vi tro, at vor himmelske Fader hører alt, selv alle de Smaating, vi kan have at begjære, og han har hørt, jeg bad ham, om dette maatte gaa godt, mange døje jo ofte med at vænne deres Børn fra.

Kunde vi blot rigtig paaskjønne at Vorherres Kjærlighed mod os i stort som smaat, hvor vilde Livet dog ikke blive lyst og fuldt af Fred. I dag kom Efterretningen om Christianes Førstefødte, en Dreng, der voldte hende megen Bryderi; gid han ikke senere hen skal gjøre dette. Hvornaar er egentlig saadan et almindelig lille Menneskes Dagbog interessant – denne er det heller ikke, den skal blot i sene Tider fornøje mig, naar jeg, om Gud vil sidder som en bedaget Moder.

Juni 89.

Siden jeg sidst skrev her, er HM bleven stor, sød – og uartig, og siden jeg sidst skrev, har vi fået os en lille Johanne, der allerede nu er 1/2 Aar gammel. Mild og sød, naar hun er oppe, ikke saadan lille Alvorsmand, som HM var. Hun har været temmelig rask, er ikke saa vidt fremskreden som HM var, hendes Mave ofte daarlig, især i denne Tid, hvor Varmen i høj Grad plager store og smaa. Det er besværligt med de to smaa, der begge stadig vil have Tilsyn, men ingen har jo heller ikke sagt, vi skulle danse paa Roser. Dog skal den bedste Tid jo være, mens de ere smaa, de bringe os ikke Sorger, uden ganske smaa (daarlige Maver bl.an?)

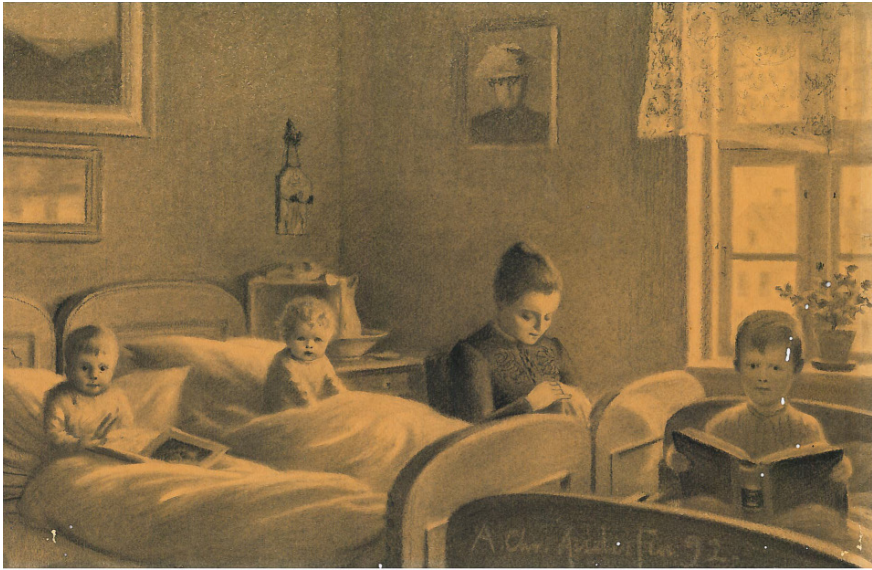
Den 12te August 89

Endelig, endelig blev Johanne da rask, hvor sød hun er om Morgen, naar hun kommer i Klidbadet (for sit Udslæt der klør). Nu støtter hun godt paa Benene, bliver tyk og rund, saa hendes Fader nok ikke kan kjende hende, naar han efter endt Ferie kommer hjem. Ja, gid han snart kom, min Husbond og min hjælper, jeg trænger meget til hans Hjælp om Natten til de smaa, der er saa umådelige urolige, og jeg trænger så meget til hans støtte om Dagen, naar jeg ikke er glad og kan trøstig lægge alt i Guds Faders Haand. Henny M begynder at blive vanskelig at opdrage; hun bliver saa hurtig graven, vil ikke gjerne lyde; men unddrager sig ofte Lydigheden ved at være meget indsmigrende – ja, hun er saa sød

alligevel; men Ave er jo god; naar den kommer i Tide. Guds Hjælp til at blive gode Børneopdragere!! ellers helst ingen Børn.

26 Octbr 1890

Med underlige Følelser faar jeg atter min lille bog i Haanden – saa længe er det altsaa siden jeg skrev her, og hvor meget er ikke sket – en kjær lille Dreng, som jeg nu sidder og vugger – 10 maaneder gammel er han. Længe – 10 Uger har han været daarlig. (Selv var jeg meget syg efter Axel). Lad mig dog nu med det samme skrive op hvad vi brugte til ham – Varmt Omslag, Opiumsdråber (2) i en Hvedestivelse, Indsprøjtning; Fløderand.

*Fig. 4. Hede Vig i børneværelset med (f.v.) Johanne, Axel og Henny.
Tegning af ACA 1892. (Se også fig. 5)*

30te Novbr 1890.

Ak, sjældnen faar jeg Ro at sidde med mine egne Tanker; hvor vilde jeg gjerne være i Stilhed lidt; ikke dog saadan, at jeg er kjed af mine egne, kjære søde Børn; nej; Herren skal have en inderlig Tak for dem; hvor bereder de os ikke Fryd tit.

Underligt at tænke sig, da Axel var saa syg, ønskede jeg helst, tror jeg,

Vorherre tog ham bort, fra den syndige Jord, der trods sin Skjønhed dog er en falden Jord, og fuld af Torne; men saaledes vilde den kjære Frelser ikke; han ved jo bedst hvorfor, Og nu, hvor lykkelig og glad er jeg ikke ved den søde Dreng, maatte Herren bevare ham altid som sin Ejendom. I dag er det første Søndag i Advent – vi have været ved Naadebordet – ja i Sandhed et Naadebord, hvor Sjælens Hunger stilles, hvor Troen og Livet finder Fornøjelse – ja Paradisets Vin og Brød styrker os i Liv og Død. Tak! Tak! Tak! jubler det indeni mig. Gud er god og Frelseren og Aanden skal være min Vejleder.

1ste Decr. 90

Der sidde de nu alle 3 ved det lille Bord og lege – som Dydsmønstre – ak nej, desværre som nogle rigtige Trolde; lille Bror vil jo have en Del af deres Sager; den store vil raade; den lille ogsaa; saa sætter Johanne sin Vilje igennem med et højt Brøl, saa af Skræk giver HM Sagerne fra sig. Gud give dog den spirende Egenkjærlighed ikke skal komme til at spille Herre og Mester. Hvordan faa dem til at være enige? Saa nu kysser de hinanden til Tegn paa Forsoning; men hvor længe var Adam i Paradis?

2den Juledag 90

Hvor opfyldte og hvor glade være de smaa dog ikke for det lille tarvelige Juletræ, og hvilken Fryd, at jeg iaar selv kunde danse med rundt om Juletræet, ja Gud være Pris og Lov, at jeg er saa rask, ja Lov og Tak, at vi dog ere raske alle sammen.

Hvor strålede Johannes Øjne, da hun med Hovedet på Skraa spejdede efter Englen i Toppen af Træet; Henny derimod turde ikke kigge opefter; hun var altfor betagen. De elskelige smaa maatte dog Barnesindet bevares, og de alle 3 blive lykkelige Guds Børn.

April. (1891)

Vinteren er forløben stille og rolig; atter maa vi prise ham alle gode Gavers Giver. Hans Kjærlighed er saa forunderlig, saa vi dybt maa beskæmmes. Børnene voxe op, sunde og flinke. Sindet er saa forskjelligt hos dem. Blidheden trykker ingen af dem. Johanne er endogsaa ofte meget vanskelig; Herren bevar og bøje hende; hun vil helst være fri for at lyde; men er dog bedre at faa dertil, ved Godhed end ved Haardhed. De have dog allerede Forstand paa, hvem de mest bedrøver naar de ere

uartige, nemlig "Bror" Jesus og Gud fader, som f. ex. Johanne, da hun forleden Aften efter endt lille Aften sang sagde til sin Far "og saa skal vi bede Gu' Fader at gjøre mig sød -" og det blev hun ved med til hendes Fader gjorde saa. Henny Margrethe sagde "og saa skal vi be' Jesus og Englene at bevare – og saa nævnede hun alle dem hun kjendte, sluttelig Frk Brinkmann og hendes store Dukke og Frk Buchkave med hendes Vovhund.

Den 28nde April

Imorges efter vor lille Morgenandagt og vi havde trukket et Bibelsprog, bad HM: "Saa maa jeg ogsaa faa ét (naturligvis fordi Far og Mor tog ét) og hun trækker – faar Jer. 29:11 som lyder: Thi jeg kjender de Tanker, som jeg tænker angaaende eder, siger Herren, Tanker om Fred og ikke om Ulykke, for at give eder en Fremtid og et Haab. – – Ja, sandelig, han er trofast, som os kaldte! evig Lov og Jubel, Tak og Ære være ham vor Fader og Gud! ak! hvor sørgede jeg under tiden at de skulle arve Faders og Moders Barndoms og Ungdomssynder; disse dejlige Ord af Jeremias giver alligevel frejdigt Haab; thi Guds Tanker med os ere jo Fredstanker. Dog, derfor ville vi aldrig ophøre at bede for de elskede smaa, at de maatte bevares; ja, at Herren helst vil tage dem i sin Tjeneste; at han vil bruge lille Axel, som jeg bad fra den Stund, jeg vidste, et Barn kunde fødes, til Missionær i det fremmede, eller som sin Tjener herhjemme. Guds Vilje ske!!

Jer. 39:18. Johanne trak med sin lille søde Haand – Thi jeg vil visselig lade dig undkomme, og du skal ikke falde for Sværdet, men du skal have din Sjæl som et Bytte; thi du forlod dig paa mig, siger Herren!

Den 20nde Sepbr.

Børnene raske og artige. Gud ske Lov for de 3. Jeg er saa glad for dem! Maatte de altid elske Jesus! Johanne kommer mange gange om Dagen og fortæller: J' elsker dig Mor. HM elsker Svigerbedstemoder (som hun kalder Bedstemoder i Kjbhvn) hende, der efter Sommerferien sendte Syltetøjsbrystsukker til hende. Hun forsikrer ogsaa, hun holder mere af omtalte Brystsukker end af hendes Fader (forhåbentlig kun Vrøvl-naturligvis -

Den 8ende Octbr.

Axel slet ikke rask, forhaabentlig er det kun Tænderne, der gjør ham Knuder – kun siger jeg – det kan være galt nok. Dog er han i godt Humør, kalder stadig paa "Dinna" med Stentørrøst, naar Pigen, Line gaar sin vej, gjør han noget han ikke maa, slaar han helst til den, der vil irettesætte ham og siger Bæk! (væk).

Skjønt han snart er 2 Aar, kan han ikke sige Mor; vil vi have ham dertil, siger han altid "Bar" – men jeg tror jo ogsaa, der stikker en lille Drillepind i ham. Stampen i Gulvet, naar han ikke faar sin Vilje, ser endda saa from ud. Med Guds hjælp til at opdrage ham, haaber vi dog paa vor lille Axel skal blive hans Tjener altid. Mit største Ønske i denne Verden er, at de alle 3 maa kunne blive værdige til at være vor Herre Jesu Disciple. Kunde jeg blot høre et højt "Amen" fra Himlen.

Den 23 Dcbr 91.

Børnene glæde sig, fryder sig, hopper og springer, imorgen er det Juleaften, hvem der kunde glæde sig som Børn. Henny Margrethe synger Julesalmer bestandig og sagde igaar; Hør Mor, tror du ikke jeg kender "dejlig er den Himmel blaa, dengang jeg kom fra Bror Jesus (hun mener jo, hun er kommen fra ham, da hun blev født.)

Forleden spurgte en gl. Frk. Wettergrén, om jeg kunde huske, at hun som ganske lille, havde sagt, da hun mente, hun var stor, og hendes Fader svarede benægtende: "Jamen, naar jeg bliver stor, saa bliver jeg større."

Den 10ende Fbr. 92.

HM ligger i Sengen. Brystet lidt angreben; voldsom Feber har hun haft; men nu bliver det nok godt; hun siger endda, det lille Pus, at hun vil saa gjerne dø og komme op i Paradis og ride paa den Guldhest, som Martin Luther fortalte sin lille Søn Hans om; og hun vil saa gjerne høre den dejlige Musik" – om jeg tror Englene eller "Bror Jesus" spiller deroppe, og hvad de spille paa! Herre! jeg beder dig, slip hende aldrig af den milde, stærke, frelsende Haand, ej heller de to andre; lad dem blive tro i deres Daabspagt. O hvilken ufortjent Lykke, om du vilde lade alle 3 blive i din Tjeneste. Amen.----

*Fig. 5.
Johanne, Henny og lille Axel.
Foto fra 1892. (Sml. fig. 4!).*

Den 20nde.

Nu er hun atter oppe vor ældste kjære Skat; hun mente rigtignok, at naar hun blev liggende i Sengen, troede Jesus nok, hun var død og saa hentede han hende nok op til sig i Paradis.

Den 29 Juli.

Der er lange Spring imellem at jeg skriver, ser jeg. I det mellemrum har de alle 3 været syge; Johanne og HM af slim paa Lungerne; Axels sad i Struben. Det hele gik saa lempeligt – Gud til Ære, ja han er saare god mod os.

Vi ville aldrig tvivle. (Det er nok for store Tanker!) Nys sagde han nej, til noget Chr. gjerne vilde, nemlig haft Pladsen som Tegnælærer ved Sorø Academi; der var jo ganske god Udsigt dertil; men det skulde ikke saa være. Hvad der i dag især har glædet mit Hjerte er det Skriftsprog, som HM har trukket for Axel. Maatte det virkelig blive hans Livsmaal, hvad der er antydet. Gud raader, maatte dog mit Hjertes bedste Haab for ham gaa i Opfyldelse.

Skulde denne Bog engang komme min Dreng i Hænde; min kjære

Axelmand – saa vil han, om ikke før, sé, hvilke Tanker hans Moder glædede sig ved maatte opfyldes paa ham!

Jer. 1:17ff. Og du, du skal binde op om dine Lænder, og gjøre dig rede, og tale til dem alt det, jeg vil befale dig, vær ikke bange for dem, at jeg ikke skal gjøre dig bange for dem. Og se, jeg har idag gjort dig til en fast Stad og til en Jernpille og til Kobbermund for hele Landet, imod Judas Konger, imod dets Fyrster, imod dets Præster og imod Folket i Landet. Og de skulde stride imod dig, og ikke faa Overhaand over dig; thi jeg er med dig, siger Herren, for at redde dig, Amen! ja sig det Amen, kjære Frelser, til den Bøn.

Den 1ste Octbr.

Et lille træk fra Johannes Sjæleliv. Forleden Dag var hun hele Formiddagen henne hos P. Holm for at være af Vejen, da vi havde en Vask for. Da hun kom hjem var hun henrykt over Tilværelsen derhenne. De havde givet hende Chocolate, som de uegennyttige Mennesker naturligvis selv havde faaet foræret. Om Aftenen, siger hun til Kirsten (da hun var kommen i Seng) "hys Kirsten! nu skal du være stille; nu vil jeg be' til Gud Fader, og Bønnen lød saaledes: Du skal ha' vores Tak, fordi jeg har været hos P Holms og havt det saa dejligt, 1000 Tak fordi de gav mig Chocolate og 1000 Tak, fordi min Far er saa rar, og min Mor ogsaa er saa sød!

I morges hørte Henny Margrethe, at jeg sagde til hendes Fader (han kaldte hende nemlig en lille Igle, fordi hun vilde klistre sig op af ham,) om han kunde huske, da jeg havde Underlivs betændelse havde jeg 20 sådanne Kammerater paa mig (ikke paa én gang). Pigen, vor rare Kirsten fortalte mig senere, at HM havde fortalt hende, "at Moder havde haft "tænk dig bare Kirsten" 20 Ildtændere paa Maven" Ja! hun hører godt efter.

Den 3die Fbr 93.

I dag kom Henny M fra Sygehuset, hvor hun har været i 8 Dage – Difteritis – forløb mildt – 2den Gang er hun behæftet med den grimme Sygdom. Det var 8 Dage fuld af Længsel for hende, det lille Skind. Hun kunde ikke engang taale at sé sin Fader uden at komme til at græde. De to andre bede hver Aften for hende, at hun maatte blive rask – og Johanne tilføjede "lad din naade komme ind i Henny – bevar os alle sammen – alle

Mennesker og syge Børn – hva? Vorherre? – og efter et lille ophold sagde hun, som om hun havde faaet Svar paa det, hun bad om – "naa" – Amen! Inat vaagnede samme lille Johanne op i Graad, og da vi vilde vide, hvorfor hun græd – hulkede hun højt og tydeligt. I have jo ikke bedet med mig igaar. Og det forholdt sig jo desværre ogsaa saaledes; hun var falden i Søvn, da jeg sang for med HM.- Chr sagde i Morges, at jeg skulde ikke alene skrive den Slags Træk op men tillige de uartige, thi ellers kunde de i Tiden tro, de vare nogle særlig artige Børn- jeg tror dog, jeg ogsaa tidligere har skrevet, at de langtfra er Exemplarer; desværre – dertil er der mange Kæmpeskridt at gjøre; de drille hinanden, enddog saa temmelig eftertrykkeligt – og var jeg ikke som Regel tilstede at bilægge deres Stridigheder, som af den Grund kan ende med, at de kysse hinanden og atter lege sammen i Fred, er jeg bange, det tit kom til Haandgribeligheder. Ord som "fy" og "grimme", brugt af den ene eller den anden er nok til at bringe dem i Harnisk over for hverandre. Selv i tilsyneladende artige Børn – er der en "gammel, gammel Adam -", men hvor mange gamle Adam's Synder har de ikke ogsaa arvet gjennem de mange Slægtled – Vorherre Jesu Kraft og Magt er stærkere end dem alle – det skal være vor Trøst, saa at hans Ord maa blive i de smaa.

Den 9ende Fbr.

Bekymrer eder ikke for noget; men lader eder Bekymringer komme frem for Gud i Bøn med Paakaldelse og Taksigelse. Et dejligt Apostelord – og jeg vil ogsaa for Alvor bede for de smaa og ikke "bekymre" mig for deres Fremtid. Chr siger, det er ukristeligt; men jeg synes jo, vi maa være naaede vidt i Troen for slet ikke at bekymre os for de Smaas Fremtid. At han har Ret er vist – og Gud hjælpe mig til at lægge Børnene trygt i hans Faderskjød og i Jesus kjærlige Frelserarme, samt overlade dem alle til Helligaandens Vejledning. – – Henny fik et lille Eftersmæk da hun kom fra Sygehuset. Det er Nyterne, der er lidt i Vejen med; hun har ingen Smerter og er henrykt over at maatte ligge herhjemme. Søsteren paa Sygehuset sagde, at hun var næsten ikke et Barn til at sende bort, fordi Længselen aldeles betog hende Mund og Mæle, og hun bare laa stille og puttete Hovedet i Puderne. Vor Værts lille Søn Anders er død i Morges af Strubehoste, og nu ligger en lille Pige dernede af Difteritis. Det er svært for dem, Gud give, at de maatte faa den Velsignelse ud af denne Prøvelse, som vor kjære himmelske Faders Vilje er.

*Fig.6.
Axel. Tegning af ACA. Uden
årstal.*

– I Eftermiddag, mens Johanne var inde at underholde Henny Margrethe, sad Axel hos mig i vor laante Chaiselongue, som Kirkegaards har laant os – her blev jeg afbrudt – i dag skrive vi **d 19de Fbr.** HM maa stadig holde Sengen for de Nyrrer; vi havde med Doctorens Tilladelse givet hende lidt Kjød; men det kunde hun ikke taale, maatte derfor til køjs igjen, skjønt hun havde begyndt med at være oppe 3 Timer om Dagen. Gud ske Lov, hun ingen Smerter har, det kjære Barn; hun ligger med sin ABC og Tavle og vil saa gjerne lære noget. – Gid vor kjære Kirsten dog atter var rask – Sindet er sygt og Legemet; det første er værst, men vi bede og haabe til den største Læge, at han vil lade hende gaa lutret ud af Prøven. De smaa fik hende dog forleden Aften til at bede. Jeg sad inde i Soveværelset, mens hun klædte A og Johanne af. Imens passiarede Johanne og HM om Himlens Udseende og om Englenes Klædedragt og vilde af mig vide Besked. Johanne mente, der var saa varmt i Himlen, at man intet havde paa, HM derimod, at de havde et Baand paa, det havde hun set paa Billeder. "hvad har vi paa i Himlen, hva'Mor", spørger HM – og jeg maatte jo svare hende, at da jeg ikke selv havde været der, maatte vi holde os til, hvad der stod i Biblen, Vorherres egen Bog til os – og i den stod at de salige stod for Thronen iførte lange hvide Klæder. Videre

vilde de have Besked om de kunne ligge, sidde, flyve eller gaa paa Skyerne, om de ikke dumpede igjennem; hvilke Træer der voksede – bare det slemme Træ, som Eva spiste af, ikke maatte være deroppe, at de ikke skulle faa Lyst dertil. Jeg fortalte endvidere om de guldbrolagte Gader og de skønne, lysende farvede Perleporte, som Johannes Aabenbaring taler om – "Jamen Mor, naar Gaderne ere af Guld, saa falder vi jo, for saa er de glatte" – Jeg kommer her til at tænke paa en lille Børnестudie af den norske Sømandspræst Jonas Dahl, som Chr læste for os, de smaa inklusive – de forstode den saa godt alle sammen – den handlede om "spørgende" Børn – hvis Moder tilsidst i Utålmodighed over de mange Spørgsmaal kaldte den værste lille Spørger for Spørgeper og gav ham et lille puf; men derved kom noget stygt frem i Drengens Øjne – jeg lærte deraf, at det gjælder om saavidt muligt altid at besvare de smaa's Spørgsmaal hvor det lader sig gjøre. – Da de saa endelig vare komne i Seng og de skulde bede deres lille Aftenbøn, sagde Johanne med stor Bestemthed: saa Kirsten, nu skal du ogsaa folde dine Hænder, og bede med. Skjønt Kirsten i de sidste Dage havde ment, hun kunde ikke mere bede, gjorde Barnets Frimodighed, der bad ligesom hun kunde sige det til sin Far eller Mor: "gjør ogsaa Kirsten rask, hva' Gud Fader" Indtryk paa Kirsten, saa jeg saa hun henne ved den store Seng bøjede Knæ og blev en lille Stund i Bøn – mens Børnene med egne Ord bad om, hvad der kunde falde dem ind. Da HM havde endt sin Bøn, sagde hun : jeg vil saa gjerne bede om noget mere, hvad skal jeg nu bede Gud Fader om – "aa" udbryder hun, jeg vil bede Bror Jesus om de fulde Folk aldrig mere maa drikke Brændevin. Her ses jo ofte paa Havnen stakkels fulde Folk. Til slut sagde hun med en Inderlighed og Længsel (formodentlig fremkaldt ved Skiltringen eller Samtalen om Himlens Skønhed) "aa Mor" bare jeg i Nat kunde sove ind til Bror Jesus, jeg vilde saa forfærdelig gjerne – men han vil vist ikke ha' mig før om 50 Aar eller 27, tror du vel. Da jeg fortalte hende at det vidste jeg intet om, og at Far og jeg vilde savne hende, skjønt jeg gjerne undte hende den bedste Glæde, den at være i Paradis, sagde hun: Jamen I skal med og vi vil ingen Kiste i, vi vil flyve lige op til Himlen. Jeg vil ikke ligge alene i den Kiste (hun har jo undertiden sét dem hos Snedkerne).

Den 27nde Fbr.

Nu har vi snart HM helt rask; Gud ske Lov, som lod Sygdommen forløbe

saa let i de 4 Uger, den stod paa. Mon jeg skal leve med de smaa, eller har Herren en bedre Opdragelse til de smaa elskede Børn – Guds Vilje ské – men til Hjemfart er jeg ikke færdig endnu – Gud hjælpe mig bedre til at leve i Kristus og være taknemmelig, og give Gud Æren for alt – at mit eget; min Fordringsfuldhed; min Utålmodighed maatte dødes. Ja, at Taknemmeligheden maa blive til Lovsang hver Dag; nylig beviste han os og da særlig Kirsten den Naade, at tage Mørket fra hendes Sjæl – der faldt jo som en Sten fra alles Hjerter, smaas og store, da vi atter saa' Smil paa hendes Ansigt.

Den 2 juli

"Mor" har ligget i 3 Maaneder af Aarebetændelse efter søde lille Gerda; Axel været Døden nær af Dif... HM angreben let deraf – begge paa Sygehuset. De kjære smaa ere paa en Maade ved denne Sygdomsperiode – ligesom fløjne noget bort fra deres Glæde over de himmelske Ting, heller ikke hører jeg dem mere bede Aftenbøn for sig selv. Vorherre selv bevare Barnesindet hos dem.

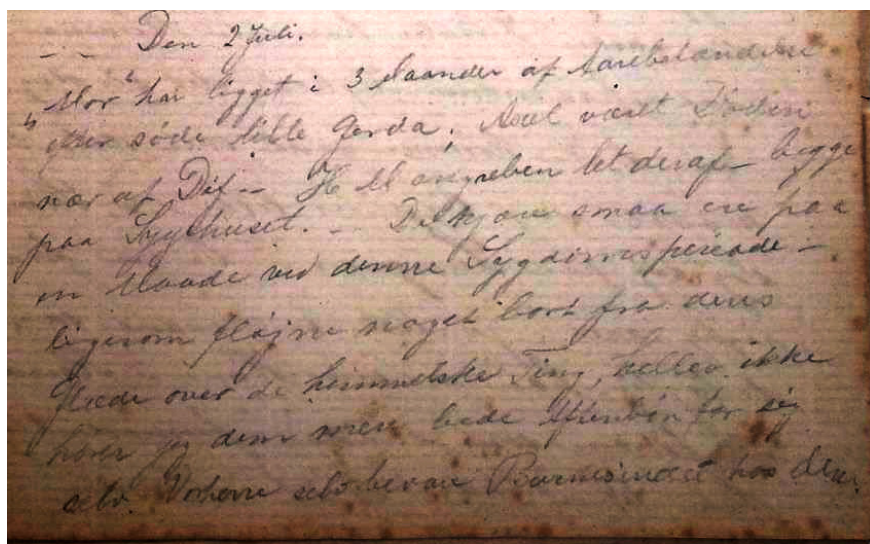

Fig. 7. Hedevids notat 2. juli 1893. (Dette notat har givet anledning til overvejelser, da der her pludselig skrives med blyant og skriften har ikke helt samme 'sving' som ellers. Men vi konkluderer, at Hedevid nok har været både nedtrykt og svag efter den megen sygdom, måske for svag til at bruge pen og blæk.)

*Fig.8.
Hedevig. Oliemaleri af ACA,
årstal ukendt.*

Den 21nde Sptbr 93

Gerda, som nu snart er (d 30te) er 1/2 Aar er ubeskrivelig sød, ler og smiler til hver og én; Øjne saa milde, saa milde – jeg synes ingen af de andre have været saa søde; men formodentlig husker jeg det ikke. Gud bevare hende, den lille Skat. Hendes Gudmoder, vor kjære Marie, vil være hos os i Vinter og hjælpe os, fordi jeg endnu jo ikke kan bruge mine Ben ret efter Aarebetændelsen. Maatte Gerda komme til at ligne Marie, efter hvem hun er opkaldt, i Kjærlighed til vor Frelser, i Opofrelse og Sandhedskjærlighed.

Den 8de Fbr 94.

Atter er Tiden gået, saa er én syg, saa en anden, hvornaar mon vi bliver raske. I Vinter har alle Børnene havt og har endnu Kighoste; det ser dog ud til, de komme godt over det. Axel maatte dog ligge en lille Tid, Slimen slog sig paa Lungerne. De ere forresten rigtig rare – ja Axel er desværre saa drilagtig; han er ene Hane i Kurven, og fordrer som saadan formodentlig Ret til at være No. 1. – Hvordan, hvordan sukker jeg ofte, skal jeg dog bedst opdrage dem; den meste Tid af Dagen har jeg jo med dem at gjøre. Gud give dem alle 4 rene og stærke Viljer til at forsage det onde og den onde under alle Skikkelser. Gerda var bleven saa fremmelig;

men Kighosten sætter hende lidt tilbage. Mor og Bar siger hun. Forleden Dag hun fik en Boldt, trykkede hun den ind til sig og straaled over hele Ansigtet, idet hun sagde "Dajlig"! Bajie kalder hun sin Flaske og Sut. Majie siger hun ogsaa; gid hun snart kunde gaa. Anine, vor lille Barnepige, den første af den Slags i vort Hus, holder hun af, og det er ogsaa en lille sød og flink Anine, som kun vil lære Børnene godt, tror jeg. Vor store pige har nu ligget paa Sygehuset den meste Tid, hun har været her fra Nvbr. Henny M ser saa elskelig ud i denne Tid og er det ogsaa, men ved Siden deraf er der noget saa mageligt over hende, som bedrøver mig. Hun er nu begyndt at gaa i Skole, men det blev afbrudt ved Hosten. Hendes Lærerinde, Emmy Husum, er nu bleven syg, og opgiver sin Skole, hvor skal vi saa sætte hende i Skole – det er en vigtig Sag for Barnet.

Den 15de juli 94.

Hvor skal jeg sætte mit Barn i Skole, et Ord, der er sagt mange Gange før vi nu siger det. Foreløbig gaar hun herhjemme. Lære kan hun nu. Hun er en kjær, from lille Pige. Johanne er mere kærlig mod os, heftig i sin Kærlighed, i sin Sorg, i sin – ja det maa desværre siges, heftig [*nogle ord er overstreget*]. Hverken hun eller Axel ere saa søde, som de har været. De tager meget ved Lære af det grimme, de høre paa Gaden, rigtignok uden selv at vide hvor grimt det er. Skjønt de trænge til Luften, maa vi dog tit holde dem inde for at de ikke skulde tage alt for meget ved Lære. O! Gud give i sin uendelige Kærlighed, at de maa blive bevarede i deres Daabspagt og derved i Samfund med alle Guds Børn paa Jord, og du, kjære Herre, give os den rette Visdom til at opdrage dem, ak! hvor tit gribe vi ikke fejl i vor Blindhed.

– – Alle Børnene ere stærkt forkølede, Henny M var med i Søndags i Hansted; det skulde være hendes Fødselsdagsgave. Hun turde ikke være i Nærheden af Fyret, da det skulde tændes. Hun betroede mig senere, hun tænkte, at det brændte med Flammer baade paa Klitterne og Havet. – – Vor nye Pige, Else, har ikke den bedste Indflydelse paa Børnene, kunne vi mærke, maatte hun dog faa Lyst til bedre Glæder, end dem hun nu lever for, og forstaa trods sin Ungdom, at "bedst er der dog hjemme", nemlig hvor der er Liv i Gud.

Den 3die Jnr. 95

Et nyt Aar – Aarene løbe med Stormskridt naar vi først kommer over de 20 – og nu er jeg snart 36, og det lyder til mig, hvad har du gjort, de Aar; har du levet Herren til Ære? Og jeg maa med Undren takke Herren fordi han har været og er saa langmodig med mig, aldrig bliver træt af at kalde paa mig, der ofte er som en Søvnægner, hvad det aandelige Liv angaar. Kunde jeg blot være en rigtig Moder og Hustru; kunde jeg blot lede Børnene til deres bedste Ven, saa de fik ham saa kjær, at de aldrig, aldrig kunne slippe ham. Henny Margrethe og Johanne er nu begyndt at gaa i Skole og er saa glade derfor – gid det maa vedvare. Henny bliver stor og ser snarere ud som en Pige paa 10 Aar end paa 7. Hun har ingen kjønne Manerer, lidt daskende i sine Lemmer, meget spisende og meget læsende, ganske kjøn. Hendes indre Liv bliver jeg ikke rigtig klog paa. Jeg tror, hun vil inderlig gjerne være sød; men det lykkes naturligvis ikke nær altid. Hun er ikke støjende som Johanne og Axel; Johanne er Fyr og Flamme, baade i Kjærlighed og Vrede; hun er ikke saa dyb som Henny, heller ikke saa sandhedskjærlig – men der er noget egent moderligt ved hende, særlig overfor lille Gerda. Kære Herre antag dig hende; lad hende ikke fare vild; hun vil jo gjerne være sød, men hendes Vilje er svag som hendes Moders. Lær du hende Sandhed i Hjertedybet. Hvor kan hun ikke hulke, naar hun faa Øjet op for det gale hun har gjort – men snart har hun glemt det. Herre vogt denne lille Skat fra Kødelighed og anden Synd.

Fig.9. Børnetegning af ACA.

Axel er en lille Drillepind paa 5 Aar; tør morsom til Tider, en lille Grædepil til Tider, især naar han har været syg; Differitis havde han for 5te Gang i Nvbr. I den Tid var Christian og Henny med Johanneovre hos Pastor Dams, vore venlige Naboer. Pastor Dam i Særdeleshed ved aldrig, hvad godt han skal gjøre os. Gerda er hans Øjestén; endnu kan hun ikke sige Mor eller Far, skjønt hun til Marts er 2 Aar. Nej og Ja og Kykkeliky kan hun sige og enkelte andre Ord; i sin Mimik er hun derimod vel-talende; meget arrig er hun; vel til dels som Følge af, at hun ikke kan tale, saa hun ikke kan udtrykke sig for Axel; thi ham er hendes Arrigskab værst imod; han driller hende jo ogsaa. Hvor var hun glad for Juletræet igaar; pegede og kiggede; og kom hun for nær til Lysene, trak hun skyndsomst Armene tæt ind til Kroppen, dukkede Hovedet og sagde "au au". Forleden Dag skændtes Johanne og Axel om Kongens Heste ikke ligesom en Chocoladeelefant, de havde faaet, var af Chokolade; det vilde Axel dog ikke tro paa; Johanne mente nu det passede; men Kongens Hunde (de ere ikke saa fine som Heste) de vare nok af "Kjød", Ofte komme de med mange smaa Morsomheder, og jeg tænker jeg vil skrive det op; men jeg glemmer det igjen. En ny Pige, en rigtig sød Pige have vi nu faaet, og det mærkes straks paa Børnene; de synge ikke mere alle slags Markedsviser, som Else sang; heller ikke slet saa vilde og uartige; det er en mageløs Velsignelse at have en god Pige; Gud ske Tak derfor.

Den 26ende Jnr.

I dag maatte vi bringe Axel paa Sygehuset af Skarlagensfeber. Han var saa sød, saa from og kvalte helt Graaden, som af Frygt for Epedimihuset vilde frem. Tanken om en fin Tromme med Brystsukker lavede ogsaa op paa Humøret, en Tromme han havde faaet af Hr. Brinkmann (der nu ligger med brækket Ben og Lungebetændelse) Gerda meget syg i dag. Guds Vilje ské, anderledes kan jeg hverken sige eller bede. Han véd jo, hvad der er os gavnligt, ogsaa for de smaa. Maatte hun blot ikke lide for meget.

Den 7ende Marts.

Nu er Tiden snart om og vi vente vor søde elskede Axelmand hjem fra Sygehuset. Hans Sygdomstid er forløben mildt; Henny Margrethe har været deroppe i 3 Uger; men har heller ikke været videre syg. Axel har faaet 2 Tænder ud; han havde saadan grædt af Smerte, at han var hel hæs.

Han vilde dog nødig af med dem; thi han vilde ikke have saadanne fæle Tænder igjen, som en af Dagvagterne gik med, nemlig forlorne itubrækkede Tænder, saa Kautschukken skinnede grimt igjennem. Søsteren havde han forleden Dag forlangt skulde komme ned til ham, og da hun kom, betroede han hende hviskende (de andre Patienter maatte ikke høre det) at han havde saadan Mavepine og nu skulde han nok dø, saa hun maatte ikke gaa fra ham. Henny havde sagt, at han nok havde brækket et Bén i sin Mave, og derfor mente han, var der ikke Tvivl om, han maatte dø. Søsteren lo saa og forklarede ham, der var ingen Bén i Maven. "jamen, jeg har sunket Appelsinkærne og saa vokser der et Træ i min Mave, og jeg dør saa alligevel. Det lykkedes Søsteren til sidst at berolige ham.

Fig.10. Thisted Sygehus ca. år 1910.

Sygestue med patienter, plejepersonale samt besøgende børn.

Den 12te Maj.

Efter Skarlagensfeberen fik alle 4 Mæslinger. Axel var mest angreben; han fik dem 2 Dage efter han var kommen fra Sygehuset. Nu er de endelig alle raske. Ja, Johannes Øjne er noget angrebne; men kommer sig forhaabentlig. – Nu kommer min Tid snart – hvem ved om der saa bliver skrevet mere heri; men fuld af Velsignelse er den Trøst, at vi ved – "alt

staar i Guds Faderhånd," og "Gud skal alting mage." Maatte alle Dage vore Børn leve i Troen og Bekjendelsen af den Treenige almægtige, barmhjertige miskundelige Gud. Amen.

Den 4de Juli 95.

Den 8de Juni fik vi en stor Dreng, over 8 Pd; endnu ligger jeg det meste af Dagen, er oppe et Par Timer; men Gud være lovet; det ser ud til, jeg slipper for Aarebetændelsen. Børnene ere desværre blevne saa vilde i denne Maaned – de raade sig selv og ere ikke lydige. "Lær os at opdrage dem Herre, lær os den rette Maade". Selv vor lille Gerda bliver saa arrig midt i sin Arrigskab lyder det til den gamle Kone, der passer mig og Barnet efter at Maren Kathrine er forsvundet – "Fy Petersen; lukke Vinde op fy! Hun er saa glad, naar jeg kommer op men ser beklagende ud og siger, Mor ikke Hat paa – ud ikke – Bén – Far kliste Bén sammen. Hun vil have, at han skal klistre alt mulig sammen med Dextrin; det er et ufejlbarligt Middel.

Den 4te Juli 96.

Forskrive mig om Børnenes Lyder og Dyder gør jeg ikke, altsaa et Aar er gaaet siden jeg sidst skrev heri – og til hvad Nytte er det; Børnene blive ikke bedre; hvem vil bryde sig derom, naar jeg er borte. Med Haab sé vi paa de smaa; men alt som de voxer til skinner mer og mer det frem som ikke er af det gode, baade Egenkjærligheden og Forfængeligheden. O, at de maatte lære at lægge alt det daarlige fra sig ved Korssets Fod og komme til at elske den Herre Jesus. Ofte er mit Hjerte bedrøvet; naar jeg sér, de ikke ere lydige, indbyrdes uenige o.s.v. og ser saa faa Exempler paa Offervillighed overfor hinanden; men du maa Herre selv være deres Opdrager; du ser vi forstaa det saa daarlig.

Snart kommer min Tid igen, og vi skulle sige Goddag til et lille Menneske; maatte det blive et Guds Barn, der alle Dage vil holde sig til Pagten med Herren i Daaben om Gud vil, det skal blive. Charles Henrik er nu snart 13 Maaneder; har i den sidste Tid havt en grim Kirtelknude paa Halsen, der er ved at svinde nu. Han er urimelig i denne Tid og det er lidt svært; men alle Ting skulde jo blive til Gavn for os, blot vi forstod at glæde os i Herren altid, trods Modgang af hvad Art det maatte være. Jeg vil gerne have Lov at leve lidt endnu med Børnene og leve lidt uden at være for legemlig besværet, dog Guds Vilje ske!! Tilgivelse trænger jeg

af min himmelske Fader, Tilgivelse fra Mand og Børn, fordi jeg saa ofte ikke er den Hustru og den Moder, som jeg saa inderlig gerne vilde. Gud give mig i min aandelige og legemlige Afmagt Kraft til at gaa fremad i Jesu Navn — — —

Den 9ende Nvbr.

4 Maaneder er gaaede; endnu er jeg her; Gud Herren vil endnu give mig en Naadenss Tid — d. 21 August kom den ventede lille Pige — Ingeborg — men saa ogsaa efter hende skulde jeg — den gode Begyndelse uagtet, da jeg intet fejlede, blive syg. Lungehindebetændelse og Aarebetændelse, og endnu sidder jeg halvt lænkebundet i Chaiselonguen og maa overlade Hus og alt til fremmede; men jeg tror at det skal tjene mig tilgavn paa én eller anden Maade. Maatte jeg ret blive den Moder, jeg saa gerne vilde. — Axel vor ældste lille Dreng; Axel, Axel! Gud give dig dog Had til Løgneren, den hvis frygtelige Følger du endnu ikke helt forstaar. Maatte du dog forsage Djævelen og alle hans Gerninger allerede fra Barndommen. Herre! hold vore Børn fast i din Haand! Velsign dem alle! Velsign vor lille Charles Henrik, nu 17 Maaneder, men alligevel fuld af Heftighed og Arrigskab. Men hvor sød er han ikke naar den lille vrede Mand smiler, ja naar han sér paa én, glemmer man helt, at han kan være saa slem. Ingeborg er en lille Dukke, som jeg ingenting endnu har havt med at gøre; hun er i den bedste Alder endnu.

Den 14ende Jnr. 97.

Et nyt Aar! og gid vi kunde sige "nye Sinde"- men det gamle Sind følger med os baade hos os store og hos de smaa. Min egen Dreng Axel, O hvor er han blød og god, ak alt for blød, han er saa nem at faa lokket til det, han ikke maa. I Aften betroede han mig, han vilde saa inderlig gerne være god; men han glemte det saa hurtigt, selv om han bad Gud om Hjælp; men jeg kunde jo tage en Seddel og skrive paa, hvordan han skulde være artig, og naar han saa var ude og glemte det gode Forsæt vilde han tage Papiret op og læse, hvad der stod. Kære Dreng! det vilde vist ikke nytte, men maaske et Forsøg var værd. Vor anden Hr Søn, Charles Henrik er arrig saa lang Dagen er og mit Hoved kan ikke udholde hans Hyl, saa jeg ofte ønsker at være i fuldkommen Stilhed blot 8 Dage. Naar han kan tale bliver det vel bedre.

Lille Ingeborg er saa smuk og saa sød, en lille Engel at se paa. "Herre" bevar dem alle 6 fra Falk og Høg og give dem lydige og rene Hjerter!"

Fig.11. Familien Andersen 1896-97 med 6 børn (Fanny er ikke født endnu).

Den 10ende Maj 97.

Bortvend mine Øjne at de ikke se til Forfængelighed, hold mig i Live paa din Vej. Sl. 119:37. Fader for Jesu Skyld, lad disse Ord blive levende i vore Børns Hjerter, Herre vogt de smaa; ja du vil jo, det ved vi; men bøj deres Viljer, og hjælp os at opdrage dem dig til Ære og til Velsignelse for Mennesker. Henny Margrethe ligger mig saa meget paa Hjerte; hun er saa skjult, dækker for sig, at ingen skal se hvad der bor i hende; af Naade forbarm du dig over os alle, kære Herre.

27 juni 97

Uddrag af Funckes Bog: Vejen til Lykke s 348. om Ungdommens Opdragelse.

En ung Pige, der endnu var vidt fjernet fra at elske Frelseren, fik af en Fadder et Guldarmbaand som Gave. Jeg hørte, hvorledes hendes Moder lagde hende det bekendte Sted i Peters første Brev paa Hjerte, hvor der

protesteres imod Haarfletninger og paahængte Guldsmykker; ja hun stod i Begreb med at forbyde den unge Pige at bære Armbåndet. Til al Lykke – eller Ulykke – bad Moderen mig om at sige min Mening, aabenbart i den Overbevisning, at jeg som "orthodoks" Præst var af hendes Mening. At jeg erklærede mig imod Moderen, behøver jeg vist efter det hidtil udviklede ikke først at sige. Hvad der saa videre kom ud af Sagen, ved jeg ikke. I Regelen gælder vor gode Raad jo kun, naar de stemmer overens med den Persons Mening, som spørger om Raad. Men dette ved jeg, at Pigebarnet, dersom hun ikke faar Lov til at bære Smykket offentlig, saa meget oftere paraderer dermed foran Spejlet paa sit Kammer og netop saaledes ikke har revet Forfængelighedens Øje ud (Matt. 5:29), men gjort det dobbelt fast i sit Hoved, og fremdeles, at hun allerede maa være en sand Helgen dersom ikke hendes Hjerte i nogen Maade er bleven fremmed for Moderen.

Det selvsamme siger jeg, naar Spørgsmålet er, om voksne Sønner og Døtre maa besøge Theatret eller tage imod Indbydelse til et Danseselskab. At forbyde det er snart gjort; men hvad Følgerne blive er uberegneligt. At jo Theatret saavel som et Familiebal indeslutter store sædelige Farer i sig, er ingen Tvivl underkastet. Men det samme gælder ogsaa om "hellige Kaffeselskaber", til hvilke Moderen dog hyppigt gaar, og hvor der "til Guds Ære" ofte bagtales, rakkes ned og lyves, i saa høj Grad, at man burde forfærdes derover.

Utallige sædelige Farer fører ogsaa det kristelige Parti- og Foreningsvæsen med sig, i hvilket dog den "strengt troende Fader" tager levende Del. Sædelige Farer er der overalt, hvor syndige Mennesker komme sammen. Det kan nok være, at de ere særligt store ved Theatret, som dette i vore Dage i de allerfleste Tilfælde er, og ved Ballerne, som de nu om stunder ere. Jeg vilde ogsaa som Fader stille disse Farer i det rette Lys, jeg vilde med Omhu udsøge et godt Skuespil, drøfte det med de theaterlystne Børn, efter min bedste Evne påvise dets Skønheder og dets Mangler. Men til sidst maa man lade sine Børn drage af Sted i Guds Navn og give dem et venligt Ord med paa Vejen. Tusinde Gange bedre end et surt, misfornøjet Ansigt vil det virke, naar du, efter at Døren er lukket til, beder for de fraværende Børn.

Og bedre end alle Taler om den onde ugudelige Verden vil det virke paa Børnene, naar de ved, at du bærer dem frem for Guds Trone i dine Forbønner. Ja, uden at træde Himlens Engle for nær, saa tror jeg dog, at

Forældrenes Forbøn og den usynlige Nærværelse af en Fader og en Moder, der af Guds Aand ere dannede til virkelig kristelige Personligheder, ere de bedste Skytsengle for de Farer truede Børn.

Fig. 12. Hedevig. Tegning af ACA, årstal ukendt.

2 Marts 98.

Ak, hvor sjældent jeg kommer til dig, du lille Bog; der kunde dog være saa meget at skrive ned til Ydmygelse for mig selv og Børnene, til Advarsel, og maaske et og andet til Glæden. I dag har jeg havt den Sorg at Johanne har været ulydig, gjort stik imod hvad jeg har sagt; Henny ligesaa. O hvor smerteligt, naar vore Børn ikke blive som vi have tænkt os dem, mens de vare smaa. Det stikker ind i Hjerteroden og kan næsten volde legemlig Pine. Hvor meget mere maa vor kære Herre og Frelser ikke bære over med os, hvor taalmodig maa han ikke vente efter os, ja i Sandhed han er selve Sagt og Taalmodigheden, Bi efter Herren og vaer paa hans Vej staar der i den 37te Salme. Vi skulle om saa skal være, sætte Haab mod Haab, en Tillid, der kan udholde Smelteovnen og være – lydige. Lær os at blive lydige Herre! og lær vore Børn det. De have hver sit Sind, o, maatte de dog alle komme ind under Christi Lydighed og blive i deres Daabsnaade, som skænker dem Himmeriges Glæde allerede her paa Jord. Og gid de dog kunde faa det selvornægtende Sind; ak! de

se vel saa lidt af det hos deres Moder. Og det undskyldende Sind overfor hverandre. I dag da jeg sagde til de smaa, at de vare selv gladest, naar de vare artige, var Gerda strax rede til at rose sig. Den lille snart 5-aarige Stump sagde, hun havde saa tit taget Papir op af Gulvet, naar jeg havde sagt, at Axel skulde gøre det. Idet jeg saa bebrejder hende hendes Selvros, siger hun: "jamæn, jeg gør det virkelig af Kærlighed" Hvad mon hun mente.

Charles Henrik er en morsom lille Fyr paa $2\frac{3}{4}$ Aar, der altid er parat til at vædde dusen Doner (1000 Kr); han er rigtig en lille Skælm; en stor gammel Adam sidder ogsaa i ham. Gud ske evig Lov, vi har den Forjættelse, at hvad vi bede om i Jesu Navn, det faar vi, og vi bede daglig for de smaa, at de maa blive hos ham, i hvem de i Daaben ere indpodede. Ingeborg er en lille Dukke der for Tiden holder mest af Ane Marie.

18 Sptb 98.

Hvor svært, hvor svært er den Gerning at opdrage Børn. Vi forstaa det kun daarlig synes jeg, vel sagtens fordi, idetmindste jeg, saa daarlig lader mig opdrage af den Helligaand. Axel gør mig inderlig bedrøvet mange Gange ved sin holdningsløse Opførsel; han lader sig lokke og friste af andre og sin egen Begærlighed mange, mange Gange istedet for at høre efter sine Forældres Farmaninger. Det smerter dobbelt, fordi han længe før sin Fødsel var mit Bønnens Barn, jeg haabede han skulde blive et kært lille Guds Barn – dog jeg vil ikke være mismodig; blot jeg forstod den Kunst bedre at bede og tie, saa saá det vel ogsaa anderledes ud med hele Flokken og os selv. Herre, bevar ham og lad ham dog til sidst blive din Tjener, opdrag du ham selv.

Den 12te Debr 98.

Idag sidder jeg ene her med Charles og lille Ingeborg, som nu er 2 Aar og 3 Maaneder gammel. De andre ere i Kirke med deres Fader, gid de maatte høre godt efter og forstaa lidt af Pastor Hansens Prædiken. De to smaa her kunde ikke ret forliges, og jeg kaldte paa dem for at spørge dem om, vi ikke skulde bede Morgenbøn; jeg gjorde det da, og vi talte bagefter om, at Jesus godt kunde se os. Saa kravlede Charles op paa en Stol og sagde, han vilde lukke Vinduerne op og sætte en Stige helt op til Himlen og bære Ingeborg med sig op og saa blive deroppe. Han siger til mig: Mor nu vil Jesus tale med dig ; den kære Dreng; gid hans Mor altid var

villig til at høre, naar Jesus kalder. Da jeg fortalte dem, han kunde godt se dem, det kunde de være visse paa, nikkede Charles af alle Kræfter mod Himlen og sagde ganske stille: vil du gøre mig til en rar Dreng, og smilende vendte han sig til mig og sagde, nu har jeg sagt det saa stille, og han kan godt høre mig. Maatte han altid sige af Hjertet: Jeg være vil, o Jesus mild, hvor du mig helst vil have. Igaar da han legede, bumsede han saa hårdt mod Gulvet, at jeg blev helt forskrækket, og sagde, han skulde passe paa, han kunde nemt faa Ledevand i Knæene: Næ, Mor, for det var bare lidt Mælk jeg faldt i (de var nemlig ved at drikke Mælk). Det Vand, det vilde han da saa gerne se, trak Strømperne ned for at se efter, saa nu skulde der atter en ny forklaring til. Han spørger og spørger bestandig. – Ingeborg er en lille heftig én med mørke lysende Øjne, naar hun blive vred; men uimodstaaelig skælnsk til andre Tider. Hun bliver godt forkælet af Ane Marie.

Fig.13. Ane Marie Henriksen, ansat som 'tyende'. Hun nævnes første gang i notatet fra 12. dec. 1898, og blev gennem mange år en slags 10. medlem af familien. Oliemaleri af ACA.

Den 27/12 98.

Juleaften er forbi; den som de smaa have glædet sig saa uendelig til, saa de næppe kunde oppebie den. Vi store vilde gerne have Juleaftensglæde baade før og efter Dagen; men vi faa den ikke af os selv. Charles vidste Jesus holdt Fødselsdag; om aftenen satte han sig op i sin lille Seng og spurgte: "er det saa Jesu Fødselsdag i dag, og paa det bejaende Svar, slog han Hænderne sammen og sagde: "Aa, saa vil jeg sandelig op at ønske ham til Lykke, det vil jeg. Og han vilde vide, hvad han fik til Gave; jeg er ikke vis paa, han forstod, at Jesus hellere vil give end tage; thi Charles vil nemlig meget gerne have noget; med Guds Hjælp han engang lære at forstaa, at Jesus har givet sig selv til Gave, for ham ogsaa.

*Fig.14.
Johanne og Axel,
ca. 1900?*

Den 6te April 99.

Nu har vi 7 Børn at opdrage, det skænkede jeg ingen Tanker, da jeg i dag for 16 Aar siden lovede at blive Chrs Hustru, da saa alt lyst og nemt ud. Ja en Lykke! hvor Jesus er med i Pagten, ellers var der mange svære Dage, som kunne synes umulige at komme igennem. En lille fin Buket staar for mig, en Gave fra eders Faders; jeg ser, han mindes med Glæde den Dag. Jeg giver Kaffe med Hvedebrød i Dagens Anledning. – Den syvende – Fanny Helene – er nu 12 Uger gammel.

Det er en rigtig Tyksak og det kendes ikke paa hende, hun har Kighoste for Tiden. Hun kommer nok igennem det, tror jeg sikkert. Hun sover og er saa dejlig salig, naar Hosten er forbi.

Den 6te April 1900

Atter et Aar er gaaet. Og hvorledes – nu i Sorg og nu i Glæde! Enkelte kære døde, Børnene af og til syge. Sidst Johanne, der ligger paa 7ende Uge med et daarligt Ben, det kom listende over hende. Operationen gik godt; hun har været taalmodig og sød, naturligvis ikke uafbrudt; jeg tror hun i denne Sygdomstid er bleven sig selv mere bevidst baade med Hensyn til sin Frelser og sit eget Hjerte. Hun har havt sammen med os Forældre en dejlig Bønhørelse. O! Gud ske Lov, der hører Bønner. Din Vilje ske i alle Ting. Nu har Axel, der er hjemme fra Skole og de smaa og jeg bedt ogsaa om Gud Fader vil indrette det saaledes for deres Fader, at han kan komme til Kjøbenhavn i Paasken og se Maleriudstillingen og maaske afsætte noget derovre.

Charles er en morsom lille én, han er jo kun 4 Aar, saa det lød noget pudsigt, da han forleden Dag, da H M vilde lære Fanny at kysse paa Fingeren, sagde "aa, det kunne jeg ogsaa i min Barndom". Og forleden Dag, da Han saa en lille Dreng paa Gaden med Cigar i Munden, sagde han: "er det ikke uforfærderligt, der gaar en Dreng og ryger paa Gaden, og han er vist ikke mere end end 5 Maaneder. Latter!

Den 16de Nvbr 1900.

– Gud er god og hans Miskundhed varer evindeligt! det maa vi sande hver Dag; men hvordan staar det til med Takken for al hans Miskundhed? Børnene burde jeg takke for, istedetfor at tænke med Bekymring paa deres Fremtid; det er vel, fordi jeg mangler den dybe Fred som lægger alt tillidsfuldt i Herrens Haand. – –

*Fig. 15.
Fanny og Ingeborg
ca. 1900.
(Fanny blev født i
januar 1899)*

Charles glædede os forleden Aften med sit kærlige Sind som han har overfor Mor og Far. Efter sin Aftenbøn siger han altid: "Gud velsigne dig Mor, men den Aften var det ikke nok. Efter jeg igen var gaaet til mit Arbejde, kaldte han paa mig og sagde "Gud bevar dig Mor, sig det til Far, naar han kommer hjem. Atter kaldte han og lidt utålmodigt rejste jeg mig og gik ind til ham. Han rejste sig op i Sengen, slog Armene om Halsen paa mig og sagde med største Alvor: "Gud falde ned paa dig, vil du ogsaa sige det til Far, naar han kommer hjem. Den kære Dreng har ikke vidst hvordan han skulde forme sine Ord for at ønske det bedste over os. Han har vistnok tænkt paa Velsignelsen, som han har hørt sine Fader bruge saa tit. — Herre, antag dig dem alle sammen, store og smaa! Giv dem din Sandheds og Ydmygheds Aand! Amen!

Dec. 1902.

I hele to Aar har jeg ikke skrevet i min lille Bog. Meget ligge imellem af Glæde og Uro; men Guds Kærlighed var den samme. Iaar har vi lille Charles paa Sygehuset af Skarlagensfeber d. 23 Nvbr, han var kun lidt syg, og da han hørte han ikke skulde være der et helt Aar, blev han i godt Humør igen. Hver Dag vi høre til ham, svares der, han har det godt og er en sød Dreng, og det lyder jo liflig i vore Ører. Lille Fanny ligger med høj Feber og en Lungehistorie; hun er rigtig syg; idag kender hun os, og hun nikker til Billedet af vor Herre Jesus med den lille Dreng og siger: "Se Mor han ler til mig. Medicinskeen slaar hun langt væk; det er en streng Medicin (Kamfer) for saadan en lille én. Hun hoster meget.

-- 28 Dec. Nu er Fanny over den Lungebetændelse var var streng for hende med Hosten, det lille Skind. Nu er hun i godt Humør; er uden Feber. Feberen holdt ved i 12 Dage, hvad Doctoren ikke syntes om for saadan en lille Pige. Pludselig en dag faldt den til normal, saa vi troede hende ovre det værste men om Aftenen steg den meget højt 40,6 igen. Dennegang er Nedgangen varig. Hun kan ikke forstaa, hvorfor Doctoren vil "lugte" til hendes Ryg. Det er naar han hører paa hendes lille Ryg. Doctor T gav hende en fin Dukke i Anledning af, at hun kom sig. Ingeborg fik Halsbetændelse som vi troede var Forløber for Skarlagensfeber; hun fik, for at hun ikke skulde være Stedbarn, 2 smaa Dukker af Doctoren; det var rigtig kønt af ham.

Juleaften vare dé begge feberfri; saa bleve de i deres Dynner pakkede, ned paa Chaiselonguen og laa saa der og saa paa Juletræet med strålende Øjne. Gud er god og hans Miskundhed varer evindelig. Et par Nætter troede vi Fanny skulde holde Jul i Paradishaven, men Gud vilde det anderledes. Ja! hans Vilje ské, den er den bedste.

Juni 1903.

Idag da Fanny og Værtens lille Pige Ebba (3 Aar) staar og taler sammen om en gammel Kone, de ikke holder af, og som Fanny mente ikke kunde komme i Himlen, naar hun slet ikke var sød – sagde den lille Ebba: Jo, hun er da sommetider rar; hun har givet Aase (hendes Bror) Smørblomster. Næh da! sagde Fanny, tror du da ikke det var Margarine-blomster. Dermed steg den gamle Kone i Fannys Øjne; for hun er jo mest vant til at høre Tale om Margarine Mellemmader. Et lille Træk om Charles maa jeg også fortælle. Igaar da han var kommen i Seng, og han

spurgte, hvor Bedstemoder skulde ligge, naar hun kom i Besøg, kommer han i Tanker om at det var mærkeligt, at jeg havde en Mor. "Er det virkelig din Mor endnu? jeg troede ikke, siger han, saadan en gammel Mor, som du er, selv havde en Mor. Jeg troede, det var kun Børn der havde en Mor".

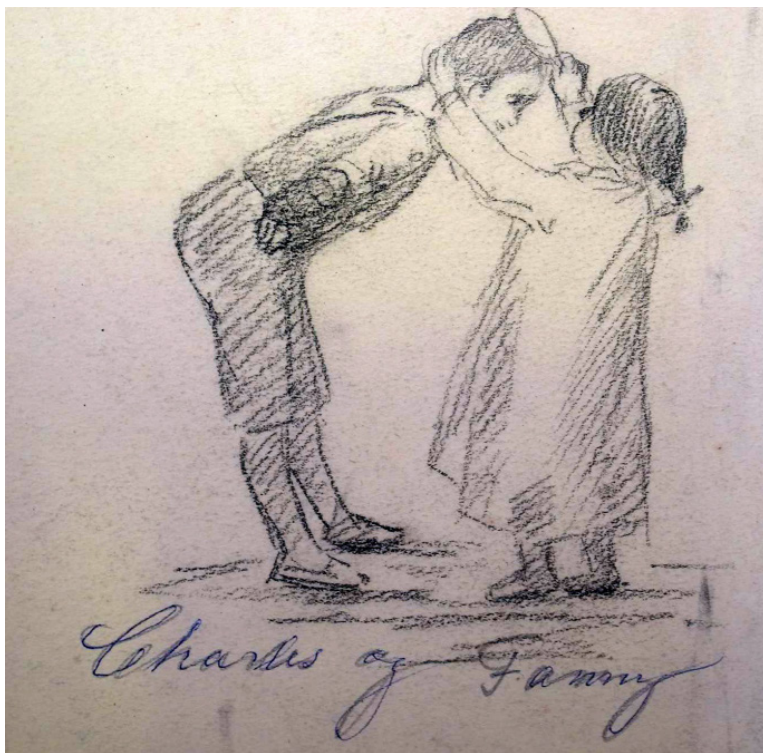

Fig.16. Charles og Fanny, tegning af ACA.

Paaskelørdag. 22 April 1905.

Atter er 2 Aar gaaede, og med Sorg ser jeg det, for jeg vil jo egentlig gerne skrive i dig, du Mindernes kære lille Bog. I 1904 tog Johanne og HM Afgangseksamen med godt Resultat. HM vist 108; Johanne 114. HM fik Lærerinde efter Sommerferien, efter at hun i Ferien havde været i Sverrig hos Cecilie Jensen (født Dam) med sin Far. Hun elskede ikke Gerningen; Tanken var mere i Kbhvn hos en god Ven, hvem hun nok fik

Mod at sige ja til – skønt hun kun var 17 Aar – Juleaften. Hun mener sig at være Familiens lykkeligste Medlem. Willie hendes bedste Ven, tror jeg, vil gøre sit til, at de maa komme til at leve "i Guds Vingers Skygge".

--

Johanne er ovre hos Pastor Rosenstands i Frederikssund, hun hjælper med i Huset, og mener, hun har vel meget til Tider at bestille. Hun længes tit hjem; men selv vilde hun jo gerne ud, og heller havde vi Raad at have hende hjemme. Hun skriver sely, hun vil helst til Kontorarbejde. – Axel er lang og – ikke dygtig. Hvad han vil være, vides endnu ikke. – Gerda flittig. Hun er en mærkelig lille 12 Aars Skabning. Vil ikke til Børnegudstjeneste, ej heller i Kirke. – Hvor daarlig jeg forstaar at gøre Gud kær og elskelig for de kære Børn, skjønt jeg ved, hvor usigelig langmodig og kærlig en Fader og Frelser vi har.

Charles har udviklet sig til en lidt gnaven og pylret Dreng; stærk er han ikke. Ingeborg en lille fin Skikkelse med en underlig Blanding af Fromhed og Ildernatur. Fanny, distinkt, bestemt i sit Væsen. Hun har altid Ordet paa rede Haand. Ellers er hun en rigtig lille Mutter Fornuft.

Den 27 Sptr 1905.

Igen 1/2 Aar gaaet! Jeg vilde gerne betro min lille Bog mange ting tit og ofte; men Tiden løber fra mig, og træt føler jeg mig ofte. Henny er nu hjemme; den ene Uge skal hun se Magda lave Mad; den anden herhjemme; helst vil hun være hos Magda, dér ser hun jo det solide; her det sparsommeligste. Ja, vi skal spare, at ikke Gælden voxer os over Hovedet. Børnene voxer til, spiser mere, skal have mere til Klæder. Han som har hjulpet hidtil, han hjælper og herefter; han altid kun det bedste vil! Ja! Tak Fader i det Høje, for din mageløse Omsorg i stort og smaat; giv os tillidsfulde Hjerter.

Til Nvbr kommer Johanne et smut herhjem og rejser saa til Pastor Sigumfeldts for at læse med 3 smaa Børn. Axel har vi den Glæde af, at han i Aar forsøger at være flittig; det sidste Skoleaar! Underlige Tanker; han skal ud i den onde Verden, der med sine Lyster og Længsler griber efter Ungdommen. Herre, bevar hans Sti ren; hans Øje opadvendt, Tanken klar og Haanden snar! gør det for din Søns Skyld. Bevar og velsign vore Dreng. –

*Fig.17. Oliemaleri af ACA, ca 1908-9? Uden noter på bagsiden.
Formentlig er det Charles, der puster til Gerdas korthus.*

Gerda og Charles har bedrøvet os; men vort Haab staar til Gud, at de atter er paa gode Veje. Gerda er nu bleven mere stille; hun er i den slemme Overgangsalder; hun er klog og vel begavet, spiller pænt. Har i Sommer haft Skarlagensfeber og ligget paa Sygehuset, og det tror jeg, hun havde godt af at komme bort fra Skoleleveninder o.s.v. Nu har hun mere lyst til at følge med de smaa, der gaar glade og gerne i Søndagsskole! Charles har været i Salling hos Jens Mortensen og Niels Frederiksen, og efter deres sigende opført sig vel. Ingeborg i Vemb; Fanny, som stadig agerer Fornuft og er sin Fars Yndling for Tiden, var ene hjemme hos mig en Tid. "Far Kis," siger hun indsmigrende og lægger sin Kind op mod hans Arm, naar hun om Middagen sidder ved Siden af ham. Hun er saa ked af, hun skal i Skole, derfor har vi endnu heller ikke nænnet at sende hende af sted.

Decr 1905.

Johannes anden Udgang fra Hjemmet, bragte hende ogsaa Skuffelse strax. Hun fandt det svært at undervise, men da hun aldrig har prøvet det før, vil det nok gaa; hendes Gradmåler er en Dreng Gustav. Han gabet uafbrudt; nu har han kun gabet 2 Gange – og i sidste Brev, havde han slet ikke gabet. Der er meget at gøre, rare Folk.

Vi havde den Glæde at faa et meget rosende Brev fra Fru R om Johanne; det glædede os saa meget. Gud velsigne hende; nu begynder Livet rigtig for hende, 17 Aar en liflig Alder, med lyst Haab! –

Den 23 Sptr 1906.

Atter er et Aar gaaet ! sin stille og rolige Gang. Henny gaar paa Husmoderskole i Kbhvn, bor i samme Pensionat som Willie, Cort Adellersgade 8 hos Frk Gansler. En ubestemt Følelse hos mig gør, at jeg hellere saa, de boede langt fra hinanden. Gud give de to altid maa vedblive, som de mener nu de har – Vorherre til 3die i deres Forhold, og at de mere maa lære, som vi andre, ikke at se paa deres eget.

Fig.18. Fam. Andersen samt Wilhelm Brinkmann, Hennys forlovede. Ca. 1905.

Johanne er endnu hos Sigumfeldts. Det gaar op og ned med hendes Sorger og Glæder i Lærerindegerningen. Hun er af et heftigt Gemyt, saa hun lider jo ogsaa derved mange Nederlag – – – som sin Mor; men hun ved ogsaa hvor hun skal blive oprejst igen.

Ak den Tunge, den Tunge som er et lidet Lem og pukker storligen.

Axel som har faaet sin Examen i Aar; har endnu ingen Beskæftigelse faaet. Gid han maatte komme paa sin rette Hylde, og han maa udvikles til en Personlighed, ikke én af dem, der gaar 20 paa Dusinet. Ogsaa for ham er min Sjæl urolig; hvornaar skal jeg finde den daglige Fred ved helt at lægge Børnene og deres Fremtid i Guds Hånd; ikke Uro over den timelige Gerning saameget som det, vil de blive i deres Daabspagt alle Dage. Vil Gerda, som jeg kender saa lidt til – Herre! du ved alle Ting, du kender hende til bunds, gør hende god, stærk, ren af Hjertet. Bevar Børnenes Renhed – som saameget og som Skolekammeraterne desværre tit vil røve fra dem.

Fig. 19. Thisted Realskole, 1906-07. Andersen som lærer til højre, med sønnen Charles ved siden af.

Den 14 April 1907.

HM gift; holdt Bryllup paa Hotellet; hendes Svigerfader kom ikke med, fordi han 4 Uger i Forvejen var faldet og brækket Ben og Arm. Et ganske lille Bryllup kunde vi have gjort; men ikke dette. Dagen efter spiste hans Søskende og Brudeparret hos os; derefter afrejse til Udlandet.

*Fig. 20.
Bryllupsfoto af
Henny og Wilhelm,
april 1907.*

Alle er ude; jeg er ene hjemme, og det elsker jeg engang imellem at være ene. Lige over Chr's Skrivebord hænger et lille Billede af den korsfæstede Herre og Frelser, lige under har jeg sat de kære Børns Billede, ogsaa Willies; et daarligt Billede for øvrigt. Mit bedste Haab; min daglige Bøn er, at de alle som én, maa blive under Korset; og ser det end ud nu, som var der ikke ret meget tilovers for deres Herre og Frelser hos et Par af dem, saa – o Gud! slip dem ikke! før dem til dig, o, at de maa være og blive dine; giv dem din Aand, led dem og før dem. –

Johanne, der endnu er hos Pastor Sigumfeldt, men hvem hun forlader til Sommer, siger hun aldrig glemmer Synet af Fanny, der Dagen efter Brylluppet, dansede rundt paa Gulvet og sang: "Jeg har været til Bryllup igaar, jeg har været til Bryllup igaar. –

HM og W vare skønne at se paa, alene for det Udtryk af Glæde og Lykke, der hvilede over deres Ansigter. Herren bevare dem og føre dem vel hjem.

Fig.21. Ingeborg, Ane Marie og Fanny, ca.1907-8? Er de klædt på til brylluppet? (sml. fotoet side 63)

Nvbr 1909.

Aa! hvor Tiden iler og bliver evig borte.- Charles konfirmeret d. 10ende Octbr. Bliver ved med Skolen; har ikke Lyst at læse; vil helst ud af Skolen, nu faa vi se. Gerda er kommen til Kbhvn for at læse til Student. Bor hos Fru Faget med Datter.

Fig. 22. Tegning af ACA.
Forestiller det Gerda?

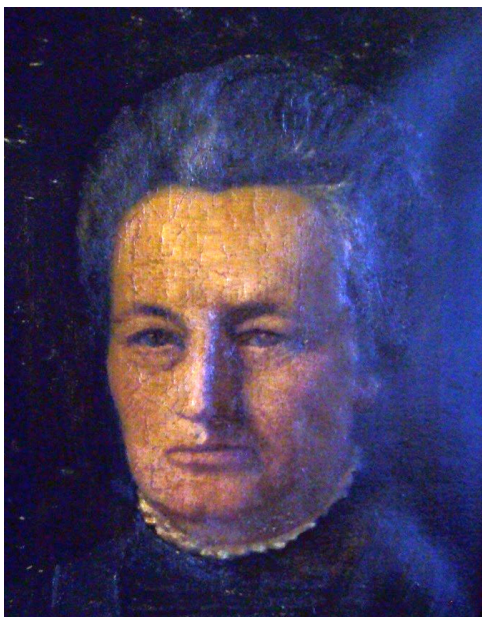

Fig. 23. Gerda i stadstøjet 1909.

Vi kan ikke faa vore Penge til at slaa til; skulle helst laane til Gerda; men Christian er saa ked deraf. Maatte det lykkes Gerda, det Maal hun har sat sig. Gud give, hun maatte lære i de unge Aar, at det er herligst at lægge sig ved Guds Faderhjerte i Troen paa den Herre Jesus.- At Axel maatte lære det samme! Her i denne lille Bog vil jeg ikke nedskrive mine dybeste Længsler; kun Gud ved, hvad Moderhertet begærer for sine Børn – gid han maa rense vore Hjerter mer og mer for alle de Slakker der findes, og faa det du varer til evig Tid fundet frem til Gavn og Glæde og Velsignelse.

Nvbr. 1910

Gerda opgivet Læsning paa Grund af Nyresygdom. Søger Lærerindeplads; været i Besøg paa Restrup og Rings. Har en god Ven i Johannes Ring.

*Fig. 24. Hedevig ca. 1910.
Oliemaleri af ACA.*

Fig. 25. Johanne, årstal ukendt.

Fig.26. Fra Dr. Louisesgade 28, 1910?. Fv: Gerda, Hedevig, Anders Chr., Fanny og Ingeborg ved bordet, Ane bag Charles og Axel yderst th. (Se noter til dette billede under afsnit 7).

[..] Pige skal være saa [..] hun 1½ Aar.

[..] 1911

– Tænk! Vi har [..] ..yllup med Taksigelse for al [..] ..undelige Kærlighed mod os [..] Meget, meget, meget har vi G.. [..] ..ede Gud tilgive os; altid var han [..] naar vi var sløje. Willie har ved sin store Gave glædet os uendeligt fordi vi – ja, jeg siger for mit eget vedkommende, at jeg er mere glad over det kærlige Sindelag W og HM har vist os, for Kærligheden er det største af alt; Tak! Tak og atter Tak! Min eneste store og inderligste Længsel, mit Hjertes stadige Bøn er, at alle de elskede Børn maa lære at kun hos Jesus Kristus finder Hjertet Hvile og Fred.--

Gerda rejser i Morgen, aa matte hun i den Gerning hun paatager sig, føle at dér i Særdeleshed trænger hun til Kraften fra det høje.

*Drømning Louisegade 28
Angives ved pilen,
her boede Andersen
ved sin død i 1911*

*Huset lå kun et
stenkast fra både
Borgerskolen og Teknisk
skole, hvor Andersen
virkede*

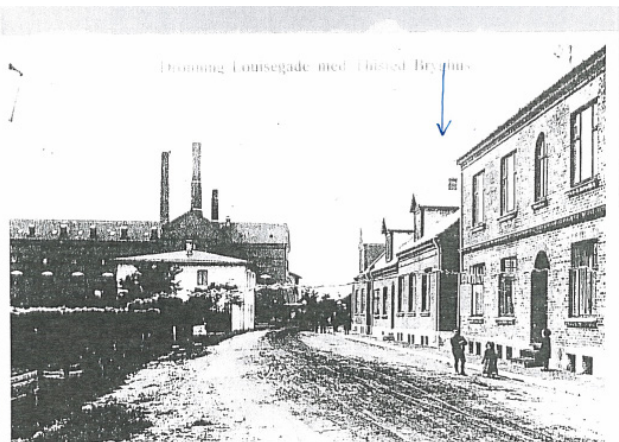

Fig.28. På dette foto ses Dr. Louisegade 28 (ved pilen), hvor fam. Andersen boede ved faderens død 15/9 1911. Huset lå kun et stenkast fra både Borgerskolen og Teknisk Skole hvor Anders Chr. virkede.

1913.

Inden dette Aar slutter og denne Bog ogsaa, vil jeg betro dig, at Gud tog Far fra os, for at jeg efter Sorgen derover skulle fyldes med den jublende Glæde at vide at de fleste af vore Børn har sagt ja til Kaldet fra Frelseren- og de andre kommer med, det ved jeg. 29/11 1913.

* * *

3. Biografi – Hedevig

Marie Christine Hedevig Evers

* 28. januar 1859 i Hamburg

† 5. maj 1930 i Thisted

Fig.29. Hedevig 1888

Marie Christine Hedevig Evers blev født d. 28/1 1859 i Hamburg (Besenbinderhof 4), Tyskland og døbt d. 22/5 1859 i Georgskirken i Hamburg af danske forældre, som var i Hamburg 1854 og 1859-60, og derefter boede i Danmark.

Konfirmeret d. 4/10 1874 i Frederiksberg Kirke.

Faderen var købmand og handelsrejsende Charles Evers og moderen hed Sofie Caroline Mathilde Petersen.

Død d. 5/5 1930 i hjemmet i Thisted, 71 år gammel, begravet d. 9/5 1930 på Thisted Vestre Kirkegård.

4. Biografi – Anders Christian

Anders Christian Andersen

* 19. august 1859 i Salling

† 15. september 1911 i København

Fig.30. Anders Chr. ca. 1908

Anders Christian Andersen blev født d. 19/8 1859 i Bustrup Mølle ved Lem i Salling (Vest for Skive).

Faderen var Geert Andersen, født d. 22/6 1819 i Volling Salling og død d. 10/6 1897 i Skive. Han var forpagter af Bustrup Mølle og blev d. 20/4 1858 viet til moderen, Helene Margrethe Stjernholm. Hun var født d. 3/12 1823 og døde på Bustrup Mølle, i en alder af 35 år, d. 27/8 1859 – af barselsfeber (8 dage efter Anders' fødsel).

Anders blev hjemmedøbt d. 25/8 1859 og nadver introduceret d. 27/8 1859. Dåben blev publiceret d. 11/9 1859 og han blev døbt i kirken d. 2/12 1859. Faddere var: saddelmager Sørensens hustru, Skive; pige Karen Poulsen, Bustrup Mølle; Anders Andreassen og Christoffer Ludvigsen, Bustrup Mølle samt ungkarl Søren Chr. Jensen.

Konfirmeret d. 19/4 1874 i Thisted

Student fra Viborg Katedralskole 1877.

Uddannet ved Kunstakademiet i København 1878-1882, hvor han i 1886 og 1887 udstillede 3 malerier – 2 jyske landskaber og "En møllersvend" (iflg. Akademiets udstillingsfortegnelse).

Viet til Marie Christine Hedvig Evers i Lyngby Kirke d. 8/8 1886 af sognepræst Holger Rørdam. Forlovere: fvh. købmand Evers, København og møllebygger Geert Andersen Skive.

Lærer ved Thisted Private Realskole 1885-1908.

Lærer ved Thisted Borgerskole 1908-1911.

Boede i 1895 i Frederiksgade 301D, Thisted.

Boede i 1909 i Dr. Louisesgade 28, Thisted.

Forstander for Teknisk Skole i Thisted.

Medlem af Menighedsrådet, Thisted Kirke.

Bestyrelsesmedlem i Menighedsplejeforeningen.

Bestyrelsesmedlem i Foreningen mod Lovbeskyttet Usædelighed¹.

Formand for lokalforeningen af " Det blå Kors".

Død på Rigshospitalet i København d. 15/9 1911.

Anders Christian var en særdeles afholdt og respekteret mand i Thisted, hvilket kommer klart til udtryk i disse uddrag af hans nekrolog:

"Hvad Andersen kunde have drevet det til som Maler, om han havde faaet Lejlighed til helt at vie sig Kunsten, er det ikke let at dømme om. Vist er det imidlertid, at han i ikke ringe Grad ejede den Egenskab, der skaber den store Mester [...]. Om hans mere selvstændige Kunst er det

¹ Foreningen imod Lovbeskyttelse for Usædelighed blev stiftet i februar 1879. Foreningen konstituerede sig som afdeling under en internationale føderation, der bekæmpede lovmæssig regulering af prostitutionen.

Den nystiftede forenings hovedformål var at bekæmpe den tiltagende usædelighed. Den blev efter foreningens opfattelse blot forværret af den statskontrollerede prostitution, der ville føre øget moralsk forfald og undergravning af folks anstændighedsfølelse.

ikke let for den ukyndige at danne sig et Skøn. Dog forekommer det den, der skriver dette, at Akvarellen var hans egentlige Felt, og at han i hvert Fald paa dette Omraade har frembragt noget af det bedste, han har ydet. Redelighed og Samvittighedsfuldhed over for Opgaven er det gennemgaaende Træk i Andersens Billeder, og det var ogsaa disse Egenskaber, der prægede hans Lærergerning. Der var over hans Væsen noget køligt og reserveret og en udpræget Alvor, der gjorde, at de færreste Elever kom ham synderlig nær, men ved sin udprægede Sans for Orden og sin Retfærdighedsfølelse forstod han at indgyde dem en ikke ringe Grad af Agtelse, der medførte, at de omfattede ham med mere end almindelig Kærlighed. [...] Det er imidlertid hverken Kunstneren eller Læreren, men Mennesket Andersen, der vil blive mest savnet i det Samfund, hvor han hørte hjemme. Som Samfundsborger har han øvet sin største Gerning, og som saadan vil han paa flere Omraader efterlade en tom Plads, som det vil være svært at udfylde. Med en dyb og alvorlig kristen Tro forbandt han et varmt og medfølelsesfuldt Hjerte og et aabent Blik for alle de Samfundsopgaver, der tilsigter at hjælpe dem, der bor paa Livets Skyggeside, og en levende Sans for alt det bedste, der var oppe i Tiden ...”.

Anders Christian Andersen	H.	7/1 1859	g			Den 1ste i Febr. 1859	1859	
Hedevig Christens Marie Andersen	H.	24/1 1859	g			Den 1ste i Febr. 1859	1859	
Henny Margrethe Antonie Andersen	H.	7/1 1859	H			Den 1ste i Febr. 1859	1859	
Johanne Andersen	H.	24/1 1859	H			Den 1ste i Febr. 1859	1859	
Agat Hjerteholm Andersen	H.	24/1 1859	H			Den 1ste i Febr. 1859	1859	
Linda Marie Andersen	H.	24/1 1859	H			Den 1ste i Febr. 1859	1859	
Charles Henrik Andersen	H.	7/1 1859	H			Den 1ste i Febr. 1859	1859	
Engelborg Andersen	H.	24/1 1859	H			Den 1ste i Febr. 1859	1859	
Fanny Helene Andersen	H.	7/1 1859	H			Den 1ste i Febr. 1859	1859	
Ane Marie Henriksen	H.	7/1 1859	H			Den 1ste i Febr. 1859	1859	

Fig.31. Folketælling Thisted, 1. feb. 1901. Familien Andersen bor i Dr. Louisesgade med deres 7 børn og 'tyendet' Ane Marie Henriksen.

5. Lidt om hvordan det gik de 7 børn?

Henny Margrethe Antonie

* 14. juli 1887 i Thisted

† 1. november 1921 i København

Fig.32. Henny ca. 1907.

Henny var musikalsk, spillede klaver og havde et stort sangtalent. Familien Andersen havde, som det fremgår af Hedevids notater, tidligt kontakt med Brinkmann-familien, måske med Anna Maria Brinkmann (senere gift Schärr), som var pianist og derfor kan have undervist i klaver. Allerede som ganske ung blev Henny meget glad for den 8 år ældre Wilhelm Brinkmann, der uddannede sig til forlægger og boghandler. De blev formentlig forlovede juleaften 1904 (jvf. side 39), indgik ægteskab i 1907 og levede et lykkeligt og velstående liv i deres nybyggede hus i Ryvangskvarteret i København (huset står endnu), hvor bl.a. musikken synes at have været en fælles glæde. Henny kom på en pragtfuld bryllupsrejse med Wilhelm i Sydeuropa, nåede at blive mor til 5 piger og sang efter sigende duet med naboen, den berømte kammersanger Vilhelm Herold, ved dennes private soiréer. Imidlertid døde Henny – den ældste af de 7 børn – ganske pludseligt i 1921, kun 34 år gammel, af en dobbeltsidig lungebetændelse (iflg. begravelsesprotokollen, hvor sygdommen står anført som '*croupøs pneumoni*'). Alle hendes søskende blev mellem 73 og 93 år, og deres mor blev, trods mange sygdomsperioder, 70 år gammel. Hennys tidlige død, der må siges at være atypisk for familien, efterlod Wilhelm alene med deres 5 små døtre, Ingeborg, Else, Lis, Jessie og Gudrun. Pigerne var da ml. 13 og 3½ år.

Johanne

* 24. december 1888 i Thisted

† 1. august 1980 i Roskilde

Fig.33. Johanne 1966.

Johanne, den næstældste datter, kom i huset på Lynderupgaard i Vesthimmerland. Hvad der imidlertid er nok så bemærkelsesværdigt er, at hun var i USA under 1. Verdenskrig, som det man i dag ville kalde "au pair". Hun tog sig særligt af en lille dreng kaldet Bobby og fremhævede altid, at hun var blevet valgt af forældrene, fordi hun i sin ansøgning havde skrevet hun var "trustworthy", til at stole på. Hvordan hun havde lært engelsk, hvordan hun bar sig ad med (fik råd til) at rejse over Atlanten og, ikke mindst, komme tilbage – Tyskland havde erklæret den uindskrænkede ubådskrig i begyndelsen af 1917, netop det år hun kom hjem – fortaber sig i historiens tåger.

Da Amerikabåden lagde til kaj stod stud. theol. Johannes Immanuel Ring og ventede. De var begge to født i 1888, og han havde 'gjort haneben' før. Selv om hun efter sigende havde håbet, det havde været en anden, der tog imod, giftede hun sig i 1917 med 'Jonas', som han altid blev kaldt. Fra 1917 til 1947 var hun præstekone, først i Givskud, senere i Vium-Lysgaard. Der har udspillet sig et livligt præsteliv, f.eks. var Christian Bartholdy, den store mand i Indre Mission, ofte gæst i præstegården i Vium.

'Jonas' var desværre syg, led af epilepsi i den form, man dengang kaldte "grand mal" – med krampeanfald. Han blev i realiteten invalidpensioneret i 1947, hvorefter parret slog sig ned i Roskilde i et halvt dobbelthus på Strandengen 7, et hus Wilhelm Brinkmann i øvrigt havde bidraget til købet af.

Parret fik 3 børn, Hedevig 1918-1994, Aksel, 1922-1994 og Anders Christian (kaldet A.C.), 1924-1984. De og deres børn var velkomne gæster på Strandengen. Det var dog oftest Aksel med hustru Gun(vor) og sønnerne Jens og Sven, der kom forbi, af den simple grund at Roskilde er tættere på København end Esbjerg, hvor AC og familie boede. Hedvig, kaldet Vigg, boede fra 1947 i Canada eller andesteds, bortset fra årene 1960 til 1963, hvor hun var på den canadiske ambassade i Danmark.

‘Jonas’ døde i 24/5-66, 78 år gammel, mens Johanne selv blev 92 år. De er begge begravet på Skt. Ibs kirkegård i Roskilde.

Axel Stjernholm

* 22. december 1889 i Thisted

† 14. oktober 1969 i København

Fig.34. Axel ca. 1960?

Axel fik ved dåben som den eneste af børnene mellemnavnet Stjernholm. I 1918 ændrede han navnet til Stjernholk, men gik i 1964 tilbage til Stjernholm. Axel beskæftigede sig med jura, engroshandel, skibsfart og bladdrift, men blev siden en respekteret og højt skattet annoncechef ved tidsskriftet Dansk Kunsthåndværk. I forbindelse med sin 70-års fødselsdag blev han i Berlingske Tidende 22. dec. 1959 beskrevet med bl.a. disse ord: ”Netop i aar er det 25 år siden, han begyndte at det arbejde som han – stadig med fuld energi, ved godt helbred og i sit kendte altid strålende humør – koncentrerede sig om, nemlig de smukke billeder i Dansk Kunsthåndværk. De mange venner, han – ikke mindst i kraft af sit lyse sind og sin smittende optimisme – har erhvervet sig i alle kredse, vil glæde sig over, at han stadig med usvækket energi og interesse kan gaa ind for sit daglige virke.”

Axel blev i 1915 gift med Herla Wændelin (senere stavet Wendelin), med hvem han fik 2 børn, Finn og Birgit (kaldet Bess). I sit andet ægteskab (1930) med Irma Antoinette Brok, fik han sønnen Per, der bl.a. blev en ivrig slægtsforsker. Per udfærdigede særdeles detaljerede anetavler. I 1961 blev Axel gift for tredje gang, denne gang med Ellen Margrethe Yde-Poulsen.

Axel blev næsten 80 år gammel.

Gerda Marie

* 30. marts 1893 i Thisted

† 9. marts 1975 i København

Fig.35. Gerda 1966.

Gerda viste tidligt en selvstændighed, der ikke var almindelig blandt kvinder på det tidspunkt. Hun flytter til København, da hun er ca. 16 år, viser hurtigt sans for sprog og efter studentereksamen fra Zahles pigeskole arbejder hun en tid som privatlærer, hvorefter hun i 1913 rejser til England og kvalificerer sig som korrespondent. Så følger et omskifteligt liv som ansat i Udenrigsministeriet, først i Petrograd, Rusland, under revolutionen i 1917, dernæst ved gesandtskabet i Washington, hvor hun ”taler fem sprog, spiller glimrende klaver og er den mest populære pige i det danske diplomatiske korps!” (citater fra en avisomtale). Hun får efterhånden ry som ”sproggeniet - den ideale sekretær”, og er under krisen i Danmark omkring Landmandsbanken krak i 1922 ansat i et brændpunkt som sekretær for kontorchef Knud S. Sthyr, direktør for selskabet Externa A/S, der stiftes for at samle stumperne fra det konkursramte Transatlantiske Kompagni, én af hovedårsagerne til krakket og nu under afvikling. Derefter arbejder hun mange år i Paris, dels som freelance skribent og oversætter, dels i 1929 som sekretær for Youngkommissionen, der behandlede Tysklands krigsskadeerstatninger efter Første Verdenskrig. Fra 1932 og mange år frem arbejder hun tæt sammen med den amerikanske professor og forfatter W. C. Ford i den europæiske mission af Library of Congress. Den havde til opgave at gennemse europæiske biblioteker og arkiver for at opdage ting, der havde med Amerikas historie at gøre, samt finde oplysninger om de første mennesker i hvert enkelt land, der emigrerede til den nye verden. Under 2. verdenskrig er Gerda i Washington, hvor hun bliver kendt – og værdsat – af den danske ambassade, bl.a. som vicedirektør i den danske informationstjeneste i New York. Efter krigen bliver hun i USA og

udvikler fortsat sin skribent- og foredragsvirksomhed. De sidste år af sit liv bor hun i København.

Gerda, der blev 83 år, modtog Frihedsmedaljen for sin indsats for Danmark under krigen.

Fig.36. Foto fra julen 1947. Fv: Axel stående, Gerda sidder ned, Fanny står foran juletræet, Ingeborg og Johanne sidder ned til højre Bagved Johanne står hendes mand Johannes, og på gulvet sidder deres søn "A.C." samt Axels kone Irma (kaldet Isci) Stående ved siden af Axel hans søn Per Stjernholm.

Charles Henrik

* 8. juni 1895 i Thisted

† 24. december 1965 i England

Fig.37. Charles 1955 i England.

Charles gik i skole i Thisted, og havde tilsyneladende på et tidspunkt sin far som lærer (se billedet s. 42).

Som 16-årig blev han sat i lære som kommis hos sin mors niece Marie Lund, der sammen med sin mand Holger Axelsen havde en manufakturhandel på Læsø. I 1916 bliver han erklæret uegnet til militærtjeneste, men aftjener alligevel værnepligt i 2 måneder i Asaa i 1917. Fra 1918 og frem til 1928 arbejder han forskellige steder, dels i Danmark, dels i Göteborg i Sverige. Sporet fortaber sig efter 1921, men inden 1925 var han blevet far til tre børn uden for ægteskab (Ellinor 1919, Sven 1921 og Leif 1925), med tre forskellige kvinder - som han alle forlod.

Hvorledes familien fra Thisted stillede sig til Charles' levevis ved vi kun lidt om, men hans 'meriter' i Danmark (og Sverige) får en tankevækkende afslutning, da hans mor, Hedevig, i oktober 1928 (far AC er som nævnt død i 1911) giver ham nyt tøj og en enkeltbillet til Canada. Charles var da 33 år gammel og i immigrations-papirerne opgav han sin søster Johanne og dennes mand Johannes Ring som nærmeste slægtninge. I Canada bosatte han sig først i Toronto, senere i Gananoque ved Ontario-søens østlige ende. Han mødte Ivy Bates, med hvem han fik to døtre (Lois 1932 og Joy 1936). Han arbejdede mest som sælger i forskellige firmaer i Toronto, bl.a. som sælger af leksika, mens familien boede 300 km mod øst i Gananoque.

Under anden verdenskrig bliver Charles indrulleret som soldat i den canadiske hær i Lorne Scots Regiment, og ved at lyve om sin alder – han er reelt ca. 48, men slipper igennem som 45-årig – bliver han endvidere godkendt til at deltage i krigen i Europa. Med rank som sergent er han med ved invasionen i Frankrig på D-dag, videre i Belgien og bliver så

såret under befrielsen af Holland. Fra december 1944 og nogen tid frem er han på et hospital i Birmingham i England og bliver derefter sendt til et andet hospital i Vancouver i Canada.

Efter hospitalsopholdet vender Charles ikke tilbage til Ivy og de to børn i Ontario, men flytter til Broadstairs i England, hvor han gifter sig med en kvinde ved navn Marjorie, som han har mødt dér. Ivy og Charles var nemlig – viste det sig – ikke lovformeligt gift, idet vielsesattesten ikke var juridisk gyldig, så Ivy fik ingen hjælp under Charles rekonvalescens. Charles var kun sammen med sin nye hustru i 3 måneder, men de blev ikke skilt, for Marjorie ville sikre sig, at hun kunne få hans soldaterpension. Fra tiden i England er der flere historier, der tyder på at Charles fortsatte med at charmere og forsøge på at snyde folk.

I 1960 skriver han dog i et brev til søsteren Fanny: *"Jeg er meget ulykkelig, og det vil jeg sandsynligvis altid være, så jeg føler mit liv har været fuldstændig spildt ('I feel my life has absolutely been wasted nowhere'). Jeg havde så mange vidunderlige muligheder for at være min fars søn, som han ville have ønsket, og som han bad for."* Hvorvidt Charles reelt angrede sine mange svigt er uvist, men han har tydeligvis ikke været lykkelig henimod slutningen af sit liv.

Hans to ældste børn Ellinor og Sven fik aldrig at vide at de havde så mange halvsøskende, og det er først gennem slægtsforskning i 2010-14 blevet opklaret, at der var i hvert fald 5 børn med 4 forskellige mødre – som alle var blevet forladt af Charles. Først derefter blev Leif, Lois og Joy – og deres efterkommere – klar over deres indbyrdes slægtskab. Charles døde i England i 1965, 70 år gammel.

Ingeborg

* 21. august 1896 i Thisted

† ?. december 1977 i Sennels

Fig.38. Ingeborg 1952.

Ingeborg blev uddannet til sygeplejerske på Diakonissestiftelsen, og blev efter forskellige ansættelser, bl.a. på Skt. Hans, som privat sygeplejerske og på Rigshospitalet, ansat på Bispebjerg Hospital, hvor hun endte som oversygeplejerske. Hvad en sygeplejerske gør for syge mennesker, optegnes sjældent, så Ingeborgs 'CV' er ikke så omfattende som f.eks. Gerdas. Der er dog næppe tvivl om, at denne søskendeflok fra deres forældre havde arvet en stærk (og nok delvis religiøst betinget) trang til på en uselvisk måde at gøre godt for andre og til at bekæmpe uretfærdighed og lidelse. Ingeborg blev pensioneret i 1956, hvorefter hun flyttede 'hjem' til Thisted og delte bolig med Fanny. Hun forblev ugift hele sit liv, og blev 81 år.

Fig.39. Fanny (tv.) og Ingeborg (th.), med Ane, familiens 'faktotum', på dennes 90-års dag 7/4-1952. Ane nævnes allerede i 1898 af Hedeveg.

Fanny

* 8. januar 1899 i Thisted

† 25. november 1992 i Sennels

Fig.40. Fanny 1942.

Fanny var den yngste af de syv, og det er nok hende, vi især kan takke for, at vi i dag har så mange fotos af og notater om familien Andersen. Fanny var vel et udpræget ordensmenneske, hun skrev flittigt navne og årstal på bagsiden af alle sine fotos, og hun førte en slægtsbog, hvori hun noterede alt hvad hun fandt vigtigt om sine forældres og sine søskendes familieforhold. Hun omtales desuden som særligt glad for at synge og for de danske sange.

Fanny stod først i lære i en handskeforretning på Læsø, men blev siden et kendt ansigt i sin hjemby som første kvindelige bankfuldmægtig i Thisted Bank (under Landmandsbanken, den senere Danske Bank). Fanny, der ofte i sin egenskab af kasserer påtog sig frivilligt godgørende arbejde, var også ugift og tæt knyttet til søsteren Ingeborg. Sammen med familiens faktotum gennem en menneskealder, Ane Marie Henriksen (født 1862), tilbragte de to megen tid i Klitmøller, hvor Fanny i 1951 etablerede sommerhuset 'Gyvelhuset'. I en alder af 64 måtte Fanny have amputeret et ben, men blev alligevel med sine 93 leveår den længst levende af de 7 søskende.

6. Baggrund

Hele min barndom vidste min familie – bestående af min far, Sven Erik Jensen (1/8 1921 – 8/7 2008), min mor Jytte, min bror Jørgen og jeg Ole – stort set intet om min farfar Charles eller om hans familie. Det eneste vi vidste, eller troede vi vidste, var, at han var emigreret til Amerika (USA) engang i 1920'erne efter min fars fødsel i Gøteborg i Sverige d. 1/8 1921. Vi troede således, at min far, Sven Erik Jensen, var enebarn.

Efter at min far blev pensionist i 1983 brugte han meget tid på slægtsforskning, og var ofte på rejse i Jylland for at studere kirkebøger eller Landsarkivet i Viborg. Han studerede sin slægt på både sin mors og fars side, udarbejdede detaljerede anetavler og han skrev sine memoirer i håndskrift, som min bror og jeg fandt efter hans død i juli 2008. Min far havde således fundet navnene og data på Andersen familien med deres syv børn og deres familie bagud i flere generationer. Materiale blev renskrevet og sat op som memoirer med en masse fotos, andre relevante dokumenter m.m., og udgør én af mine hovedkilder, se også nedenfor.

I februar 2010, ca. en måned efter min mors død i januar, forsøgte jeg på internettet at se, om jeg kunne finde oplysninger vedr. min farfar og hans forældre – mine oldeforældre. Jeg indtastede deres navne, som fremgik af de anetavler og oplysninger, min far havde fundet. Til min overraskelse lykkedes det på Thisted Museums hjemmeside² at finde forsidefotoet fra ca. 1904, der viser mine oldeforældre og deres syv børn.

Dette fund medførte at jeg i juni 2010 besøgte Thisted Museum, hvor lederen Jytte Nielsen var så venlig at vise mig en række af min oldefars malerier og tegninger, som jeg ved den lejlighed affotograferede. Samme dag besøgte jeg Lokalhistorisk Samling, der huses i J.P. Jacobsens hus midt i Thisted. Her mødte jeg Jytte Gehrke, som – efter jeg havde spurgt hvorfra man havde fået Andersens familiefoto fra 1903 – fortalte mig, at Jens Ring (sønnesøn af barn nr. 2, Johanne) i 2008 havde afleveret en del materiale til museet. Jens havde lagt mail og telefonkontakt, jeg skrev til

² Siden rummer i 2014 ca. 50.000 historiske fotos.

ham og vi kom i kontakt. Han blev meget overrasket over, at der havde været en ukendt søn af Charles, og fortalte mig at Charles havde to døtre i Canada og USA (min fars halvsøstre), og at han var i kontakt med den yngste, Joy, født i 1936. Det gav anledning til en kontakt, som har udviklet sig meget, - vi har besøgt hinanden og familien i Canada og hun har været i Danmark i juni 2011. Ved den lejlighed afholdtes bl.a. et "Andersen familiekomsammen" i Fannys gamle sommerhus i Klitmøller, som nu ejes af Jens Ring og hans familie. Her mødte vi også Jens' bror, Sven Ingolf, og hans kusine Nete Bramer (Agnete Sørensen), og vi udvekslede diverse Andersen materiale. Jens har været meget hjælpsom med informationer om Andersen familien, og vi har haft mange interessante maildialoger om Andersen billeder og om hvem der er på billederne. Jeg er Jens meget taknemmelig for det maleri af Limfjordens kyst, som han har foræret mig.

I efteråret 2010 introducerede Jens mig så til Per Stjernholm (1931-2011), søn af Axel. Per brugte fra han var 15 og i 50 år frem megen tid på at studere sin slægt og har lavet endog meget detaljerede anetavler over Andersen familien, gående mange hundrede år tilbage og med de efterkommere til Anders og Hedevis, som han kendte til på dét tidspunkt. Jeg mødte Per flere gange sammen med Jens og også en del gange alene, dels i London Pub på Frederiksberg, og dels i hans lejlighed i samme kvarter. Da Joy besøgte Danmark i juni 2011, besøgte vi også Per to gange, og fætter og kusine, der havde haft så megen kontakt pr. mail og telefon, mødtes da for første gang. Efter Pers død d. 28/9 2011 lykkedes det mig fra boet at erhverve hans ACA malerier og desuden fandt man i hans kælderrum nogle tegninger, han aldrig havde omtalt.

I januar 2011 blev jeg ringet op af Jytte Nielsen, leder af Thisted Museum. Hun var i kontakt med en mand, der mente han var søn af Charles, og således kom vi i kontakt med min indtil da ukendte onkel, Leif Jensen, der var født udenfor ægteskab på Rigshospitalet d. 18/11 1925 og opvokset i Thisted.

I forbindelse med Pers bisættelse lærte jeg endvidere hans halvsøster, Birgit Wendelin Andreassen (Bess), at kende og hun har foræret mig et maleri samt tegninger af Anders, bl.a. én af hans hustru Hedevis, der kan ses her i bogen. Stor tak for det! Senest har jeg endvidere fået lejlighed til

at se og scanne en stor samling ACA tegninger og skitser, som Bess har opbevaret.

I juli 2012 fik jeg en mail fra Michael Vandet, ansat på Thisted Museum. Michael Vandet er interesseret i Anders' malerier og har selv erhvervet nogle stykker. Han har endvidere fundet en del interessante fotos og informationer om familien Andersen.

I oktober 2012 fik jeg kontakt med Steffen Kjærulff, der er barnebarn af Henny. Dermed var der kontakt til efterkommere af Henny, Johanne, Axel og Charles, der alle fire fik børn. Steffen havde ligesom jeg kigget på Thisted Museums hjemmeside og set fotoet af Andersen familien fra 1904, hvorunder jeg havde skrevet en note. Vi har siden haft megen kontakt og et rigtig godt samarbejde via mail. Stor tak til Steffen, som har været behjælpelig med opsætning og redigering af denne bog.

Endelig har jeg i 2013 – med hjælp fra en fjernere "Andersen" slægtning, Rune Stjernholm, med hvem jeg kom i kontakt over internettet – fundet ud af, at Charles fik endnu et barn – med en Sara Vendel. Barnet hed Ellinor Vendel, og blev senere gift Nielsen. Ellinor blev født 20/7 1919 i København, og var hele sin barndom bosat i Nyborg og siden som voksen i Søborg ved København. Jeg har i 2014 gennem Slægt-og-Data (DIS) fået kontakt til Ellinors barnebarn, Martin Vendel Nielsen, som igennem de sidste 20 år sammen med sin far, Finn (søn af Ellinor og dermed min halvfætter), samt i 1990'erne for Ellinor (der døde i 2006) – har søgt efter oplysninger om hendes far, deres ukendte morfar og oldefar.

Jeg er således i løbet af de sidste fire år kommet i kontakt med min indtil da ukendte farfars og oldefars familie, og de indtil da for min familie helt ukendte efterkommere. Da det viste sig at min oldefar var uddannet ved Kunstakademiet og i løbet af sit liv frembragte en ganske anselig mængde værker, nogle af betydelig kunstnerisk kvalitet, begyndte jeg at samle alt dette materiale sammen, og har fundet det relevant at præsentere en del af det her sammen med Hedevids dagbogsnotater.

Især tre dokumenter har været helt uvurderlige kilder til information, nemlig:

- *Anetavle for familien Andersen, udarbejdet af Per Stjernholm, og dateret 12. april 2001.* Dette store dokument er den ultimative kilde til Andersen slægten, og jeg havde mangan en god samtale med Per om hans store arbejde. Dokumentet på 180 sider består af tekst uden nogen illustrationer eller billeder. Per var ærgerlig over, at han ikke dengang var i stand til at inkludere dette, og mente at andre burde gøre dette.
- *From Whence We Come, The Andersen Saga, 1465-2003, udarbejdet af Joy O'Neill, 2003.* Joys Saga er med hensyn til Andersen familien primært baseret på informationer fra Per Stjernholm og fra Viggi (Hedevig Onse Ring, datter af Johanne og dermed Jens' faster), og inkluderer en masse familiefotos m.m. inklusive lejlighedssange.
- *Min far, Sven Erik Jensens, indsamlede informationer om hans farfar, Anders Christian Andersen og andre af Andersen familien.* Han havde også to billeder, hvoraf et er medtaget heri, nemlig et skolebillede med Anders og Charles.

Jeg håber læserne vil finde Hedevigs notater om børnenes liv og illustrationerne med malerier og billeder interessante, og vil naturligvis være taknemmelig for supplerende materiale, dersom nogen skulle nogen finde noget eller evt. være i besiddelse af sådant.

Endnu engang stor tak til alle jer, der har bidraget til indsamling af materiale, Andersen malerier, tegninger og fotos m.m.

Ole Juul Jensen
 ojj@cowi.dk

Fig.41. Henny og Wilhelm (nr. 3 og 4 f.v.) omgivet af 3 af Wilhelms søskende med ægtefæller og børn. Foto fra Thisted ca. 1905.

Ægteparret Henny og Wilhelm Brinkmann, min mormor og morfar, levede et ganske spændende liv i København indtil Hennys alt for tidlige død i 1921. Undertegnede skriver i disse år en del artikler om dem, baseret på grundig research samt en stor fotosamling, som min mor, Gudrun, den yngste af Hennys og Wilhelms 5 døtre, har efterladt.

Også den store Brinkmann-familie, der i mange år bestyrede den fine manufakturhandel på Store Torv (samt en tilsvarende mindre forretning i Nykøbing Mors), har min interesse, og det er min intention at få belyst en række sammenhænge mellem min morfar Wilhelm og nogle af de øvrige medlemmer af Brinkmann-familien i Thisted. Heldigvis er Brinkmann så kendt et navn i Thisted, at der både på museet og i det lokallhistoriske arkiv er en del fint materiale at trække på.

Interesserede er velkomne til at henvende sig på nedenstående mail-adresse.

Steffen Kjærulff
st.kjaerulff@gmail.com

7. Noter til illustrationerne

Forkortelser:

ACA Anders Christian Andersen

TLA Thisted Lokalhistoriske Arkiv

TM Thisted Museum

SEJ Sven Erik Jensens memoirer

OJJ Ole Juul Jensen (barnebarn af Charles)

JN Jens Ring (barnebarn af Johanne)

SR Sven Ring (bror til Jens Ring)

SKJ Steffen Kjærulff (barnebarn af Henny)

BW Bess Wendelin (datter af Axel)

JON Joy O'Neill (barnebarn af Charles)

Fig. 1. Tidlige fotos af Anders og Hedevig, år 1885?

(OJJ, billederne hang i Per Stjernholms hjem på Frederiksberg)

Fig. 2. Første side af Hedevids notater. (TLA)

Fig. 3. Hedevig. Oliemaleri af ACA, årstal ukendt. (OJJ fra Bess Wendelin 2011)

Fig. 4. Hedevig i børneværelset med de tre første børn. Tegning af ACA. Fra venstre: Johanne, Axel, Hedevig og Henny. Skønt de to piger ligner drenge, og Axel ligner en pige, er bagsidenoterne klare og rækkefølgen passer med børnenes alder. Og ACA har skrevet 1892 efter sin signatur. Henny er på det tidspunkt 5 år, Johanne 4 år og Axel er 3 år. (Se i øvrigt også Axel på fig. 5!) På bagsiden står også adressen Lillegade 8, én af familiens boliger. (OJJ, fundet i Per Stjernholms kældrer 2011)

Fig. 5. Foto fra Thisted af Johanne, Henny og Axel. Fotoet supplerer ACA's tegning, så der er ikke tvivl om, hvem vi ser på tegningen. (SKJ)

Fig. 6. Axel. Tegning af ACA uden årstal. Mon ikke Axel her er ml. 7 og 10 år? Altså 1896-99. (OJJ, fundet i Per Stjernholms kældrer)

Fig. 8. Hedevig. Oliemaleri af ACA årstal ukendt. (JON fra JR)

Fig. 9. Børnetegning af ACA. (TLA, Gerda Andersens papirer, afleveret 2008 af JR)

Fig. 10. Thisted Sygehus ca. år 1910. Sygestue med syge børn og en sygeplejerske. Foto: A. Scharling. (TLA)

Fig. 11. Foto af familien Andersen 1897. Ingeborg på skødet af Hedevig er født 21. august '96, så hvis det opgivne år skal passe, er hun altså over 4 måneder på dette foto. Det er lidt svært at bedømme, måske er det et julebillede fra '96.

Fig. 12. Hedevig. Tegning af ACA, årstal ukendt. (OJJ fra Bess Wendelin 2011)

Fig. 13. Ane Marie Henriksen, familien Andersens 'faktotum'. Oliemaleri af ACA. (BW)

Fig. 14. Foto af Johanne og Axel, årstal ukendt. Vi anslår børnene til at være hhv. 12 og 11 år, altså omkring 1900. (OJJ)

Fig. 15. Foto af Fanny og Ingeborg. Kan være taget samme dag som det foregående billede. Men hvis vi er i 1900, skal lille Fanny være 1 år gammel (hun blev født 8. jan. 1899). Så måske dette – eller begge fotos – er taget sent i 1899? (OJJ)

Fig. 16. Charles og Fanny, tegning af ACA. (TLA, Gerda Andersens papirer)

Fig. 17. Oliemaleri af ACA, årstal ukendt. Ingen noter på bagsiden, men det giver mening at antage at det drejer sig om Gerda og Charles i en alder af ca. 15 og 13 år. I så fald er billedet malet 1908-09. (OJJ fra Per Stjernholms bo 2011)

Fig. 18. Foto 1905 af familien Andersen samt Wilhelm Brinkmann, Hennys forlovede. Wilhelm var næppe kommet med på dette billede, hvis ikke de to var forlovede, hvad vi har grund til at antage de blev i julen 1904. Fotoet må være taget i første halvdel af 1905. (Sml. med familiefotoet fra 1904 og fotoet "Brinkmann søskende", fig. 41) Bagerste række: Johanne, Axel, Henny, Wilhelm, Gerda. Foran: Fanny, Anders Chr., Ingeborg, Hedevig og Charles. (SR)

Fig. 19. Skolefoto fra Thisted Realskole, 1906 eller 07. ACA som lærer til højre, med sønnen Charles ved siden af. (SEJ, Sven modtog i 1994 en kopi af billedet fra Thisted Museum i Vang).

Fig. 20. Bryllupsfoto af Henny og Wilhelm Brinkmann. De blev gift 2. april 1907 i Thisted Kirke. Menukortet eksisterer stadig, og det var formentlig Wilhelms velhavende far (og enkemand) Joseph Wilhelm Brinkmann, der spenderede den store fest for parret. (SKJ)

Fig. 21. Foto af Ingeborg, Ane Marie og Fanny, ca. 1907-08? Er pigerne klædt på til storesøsterens bryllup? Sml. i øvrigt m. fig. 39, side 63. (OJJ)

Fig. 22. Tegning af ACA, Forestiller det Gerda? (TLA, Gerda Andersens papirer)

Fig. 23. Foto af Gerda i stadstøjet 1909. (TM)

Fig. 24. Hedeveg ca. 1910. Oliemaleri af ACA. (OJJ fra Per Stjernholm]

Fig. 25. Foto af Johanne, årstal ukendt. (SKJ)

Fig. 26. Foto fra Dr. Louisesgade 28. Der står 1908 ved fotoet, men det er snarere 1910. Det virker ikke sandsynligt, at Gerda (i sofaen tv) og Ingeborg (stående støttet til stoleryggen) kun skulle være hhv. 15 og 12 år, hvad de ville være, hvis billedet var taget 1908. Som 17-årig (i 1910) kan Gerda derimod godt have lignet en voksen dame, som hun gør her, for da var hun allerede flyttet hjemmefra og studerede i København. Fanny, der sidder ved bordet, vil så være 11 år, Ingeborg bag hende 14, Hedeveg og Anders Chr. ved klaveret er begge 51 og deres hushjælp Ane er 48. Charles er 15 og Axel yderst th. 21 år. (SKJ)

Fig. 27. Sidste side af Hedevegs notater med et afrevet hjørne. (TLA)

Fig. 28. Ældre foto af Dr. Louisesgade 28, med noter af Michael Vandet fra Thisted Museum. Her boede familien Andersen ved faderens død 15/9 1911. Huset lå kun et stenkast fra både Borgerskolen og Teknisk Skole hvor Anders Chr. virkede. (TM)

Fig. 29. Foto af Hedeveg 1888. (SKJ)

Fig. 30. Foto af Anders Chr. ca. 1908 (TM og SKJ)

Fig. 31. Udsnit af folketælling for Thisted 1. febr. 1901.
(Arkivalieronline)

Fig. 32. Foto af Henny, 1907-8, formentlig gravid med sit første barn Ingeborg, der fødtes 22/5-1908. (SKJ)

Fig. 33. Foto af Johanne 1966. Fotoet er taget ved Steffens konfirmation i København. (SKJ)

Fig. 34. Foto af Axel ca. 1960?

Fig. 35. Foto af Gerda 1966. (SKJ)

Fig 36. Foto fra 1947. Her er 5 af de 7 søskende samlet for at fejre jul hos Axel i Birkerød. Vi ser bl.a. Per Stjernholm, der som nævnt andetsteds nåede at udarbejde omfattende anetavler over sin hele sin slægt. (TM)

Fig. 37. Foto af Charles fra 1955, hvor han boede i England. (OJJ)

Fig. 38. Ingeborg 1952, udsnit af fig. 39. (SKJ og TM)

Fig. 39. Foto af Fanny, Ane og Ingeborg, taget på Anes 90 års fødselsdag 7/4-1952. Sammenlign med fig. 21, fotoet fra ca. 1907-8. (SKJ og TM)

Fig. 40 Foto af Fanny 1942. Steffens forældre tog dette billede på deres bryllupsrejse, der bl.a. gik til Thisted. (SKJ)

Fig. 41. Henny og Wilhelm (nr. 3 og 4 f.v.) omgivet af 3 af Wilhelms søskende med ægtefæller og børn. Foto fra Thisted ca. 1905. Fotoet kan også ses på Thisted Museums hjemmeside [her](#). (SKJ)

* * *